Ціна примірника 25 сотиків.

Це число має 10 сторінок.

Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Народня Справа

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно . . . . 1 зол.
Чвертьрічно . . 3 зол.
Піврічно . . . 6 зол.
Річно . . . . 12 зол.
ЗА ГРАНИЦЕЮ.
Річно — 2 доляри.
Гроші в краю посилати переказами, або чеками „Народної Справи“ — в заграниці порученими листами.
За зворот рукописів Редакція не ручить. На відповідь треба долучити значок 30 сотиків.
ОГОЛОШЕННЯ:
1 стр. 700 зол., пів стр. 400, чверть стр. 200 зол. Гроші треба посилати наперед.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИЙ ЧАСОПИС

Ч. 11 (76) Львів, неділя 16 березня 1930. Рік III.

АДРЕСА: „Народня Справа“, Львів, вул. Боїмів 4. — — Чекові конта: 408.687 і 154.130 — — Телефон 57—90

ОСТАННІ НОВИНИ.

Филя пожеж навістила знову деякі околиці. В Мізуні Старім пов. Долина згоріла часть млина і складу Ізраеля Вільфа. — В Гребенові пов. Сколе згоріло господарство Івана Ґодзи. В цих двох випадках підозрівають підпал. — Велика пожежа навістила місто Зборів, де 28. лютня згоріло 52 склепи з товарами. Причина пожежі невідома. Є шкоди на міліон золотих. — В Топорові пов. Радехів згоріло 2.III. 5 домів, а шестий розібрано. Огонь вибух мабудь від того, що в Ізака Унґера була в сіні бочка з тером і вона мала запалитися.

Обікрали почтову складницю значків у Львові коло двірця. Взяли значків на 300000 (триста тисяч) золотих.

В польськім соймі поставили польські партії ППС і Вшехполяки (НД) внески, що домагаються уступлення двох міністрів, перша — міністра суспільної опіки Пристора (того, що відібрав соціялістам Каси Хорих), а друга — міністра освіти Червінського.

В сенаті промовляв сенатор Кузьмин в обороні українського селянства.

В Франції був у неділю 9. березня день жалоби з приводу страшної повені в полудневій Франції.

Еспанія не схотіла приймити Троцького,який просив дозволу перебувати в Еспанії. (Тепер він у Туреччині).

В Індіях арештували англійці індуського діяча Пателя. На знак протесту візвав провідник Ґанді індусів до загального страйку. Майже всі склепи позамикані

Буря з блискавками і громами перейшла 7. березня в ночі понад Горішним Шлеськом. Падав також густий град.

ПЕРШИЙ ЗНАК ВЕСНИ

В краях, де сонце вже добре пригріває, виколюлися вже перші курятка. Бачимо молоду господиню, що дуже тішиться новим прибутком, і видно, що й ті малі сотворіння добре себе почувають, бо туляться до неї з повним довірям.

ЗАКЛИК РІДНОЇ ШКОЛИ.

Головна Управа „Рідної Школи“ взиває щераз усі Кружки „Р. Школи“ і тих, що колядували з листою на „Рідну Школу“, щоби зараз надіслали звіти зі збірки і гроші, якщо дотепер того не зробили.

Примір великої свідомости і жертвенности.

В Штернберґу на Чехословаччині помер 1. лютня 1924 р. б. п. Степан Ґонета, член Української Галицької Армії. Вмираючи, записав свою реальність около 4 морґи поля в Боратичах коло Перемишля на фонд „Рідної Школи“. Цей світлий примір жертвенности на народні цілі повинен світити усім свідомим українцям і зворушити їх серця до подібної жертвенности і по спромозі кождого

„Померші“ вертають.

Трофим Лацінник і Тимотей Волицький з Довжнева пов. Сокаль, оба жонаті, попали 1917 року в російський полон і від тоді не було про них чутки. Всі уважали їх за померших і недавно обі їхні жінки, що уважали себе вдовами, повиходили вдруге замуж. Аж тут прийшли до громади листи, один від Трофима Лацінника до уряду громади, а другий від Т. Волицького до рідні. Оба пишуть, що живі і здорові і скоро вернуть до дому до своїх жінок. Та гірке буде їх привитання і треба вважати, щоби не дійшло до якого нещастя, яких уже богато було через війну. З того всего виходить, що треба дуже осторожно приймати всякі вістки про загибіль рідних у полоні. Ще не один може вернутися, хотяй його на словах давно вже „поховали“.

Податкові пільги.

Міністер скарбу видав обіжник (розпорядок), в якім пише, що деякі скарбові уряди не роблять податникам тих полекш, які наказало міністерство. Міністер ще раз пригадує, що **всі залеглости в податках грунтовім, доходовім і маетковім включно з грудневою ратою маеткового податку розкладається на чотири рівні рати, платні в березні, червні і вересні 1930 р. і в січні 1931 р., зглядно на дві рати, (як залеглість менша від 100 зол.), платні в вересні 1930 р. і в січні 1931 р.** (Платність в тих місяцях від 1. до 30.). Пільги належить давати також тим рільникам, котрим уже передше признано якісь вужчі полекші, а пільги ширші остають також важні надалі. Пільгові відсотки за відрочення числити від речинців платности, передбачених в відп. законах, а в податку маетковім від речинця платности поодиноких рат.

(В нас було про ці пільги в ч. 8. з дня 23. II.).

Дурних не сіють...

В четвер 6 березня ц. р. знов трафився у Львові випадок що вуличні обманці продали якомусь легкодушному чоловікови звичайний мосяжний перстень і ланцюшок і узяли за це 80 золотих, бо вдалося їм того чоловіка переконати, що то чисто золоті річи. Аж пізніше той лакомий на дурничку чоловік довідався що його „золоті“ річи варті в дійсности кількадесясь ґрошів і пішов на поліцію, але вже було пізно. Гроші пропали.

Тому, що такі випадки трафляються дуже часто з нашими людьми, що приїздять за ріжними справами до Львова, остерігаемо і щераз усіх наших людей, **аби у Львові нічого не купували на улиці, бо впадуть жертвою обману.**

Страшна повінь у південній Франції.

У південній Франції лютує в наслідок наглого таяння снігів величезна повінь. Коло триста людей утопилося, цілі села залиті водою, тисячі домів підмулені завалилися. Оден повіт (Тарн е Ґарон) відрізаний зовсім від світа. Уряд зажадав від парляменту 200 міліонів франків на допомогу жертвам повени.

НОВИНКИ.

Календар на тиждень.
Березень 16—22

16. Неділя 2. посту. Евтропія і тов. (Евтропія Кл.)
17. Понеділок, Герасима прп.
18. Второк, Конона мч.
19. Середа, 42 муч. в Амореї
20. Четвер, Василія свмч. (Ефрема Павла)
21. Пятниця, Теофілякта прп. (**Теофілякта**)
22. Субота † 40 муч. в Севастії.

УВАГА: Свята в скобках (—) є тільки православні, а инші спільні українцям греко-католикам і православним.

Погода в березні:

З початку місяця морози. Після 8-го слабі приморозки. 13 і 14 сильні бурі із снігом, від 21 до кінця тепло й дощі.

Зміни місяця.

Повня буде 14. березня
Пів буде 30. березня о год. 6.

—o—

† Федір Федорців, довголітний редактор щоденника „Діло", помер в середу 5. березня пополудні в Головній Лічниці у Львові. Покійний уродився 1. грудня 1889 р. в селі Долина, пов. Товмач в убогій селянській родині. Був з малку дуже талановитий і тому, мимо матеріяльного убожества, зумів сам скінчити коломийську ґімназію, заробляючи лекціями на прожиток. Потім студіював у Львові права, а від листопада 1918 р. вступив до редакції „Діла". Від тоди аж до своєї смерти був редактором „Діла" В суботу 8. березня по полудні відбувся похорон Покійного на Личаківськім цвинтарі.

— Смерть на східцях ваґону. В неділю 2. III. ц. р. приїхав до Львова 25-літний Михайло Савчак з Золочева, щоби лічитися в шпиталі. На львівській стації Підзамче, підчас того, як мати Савчака помагала йому висісти з ваґону, упав нещасний на східцях і помер на місці.

— Нещасливий випадок. 19-літний С. Олійник, сільський наймит в Малиниськах, пов. Броди упав так нещасливо на подвірю свого господаря, що на місці згинув.

— Через хворобу згубив себе. Станіслав Ґручиньскі, учитель в Незнанові, повіт Камінка Струмилова повісився оноді в сінях місцевої читальні. Причиною самогубства невилічима хвороба.

— Пошести. В повітах Львів і Городок є заразливі недуги в таких громадах: дифтерія: Чижики, Замарстинів, Мала Сиґнівка, Лисиничі, Клепарів, Збоїська, Мала Солонка. Шкарлятина: Добряни, Замарстинів, Знесіння: Черевний тиф: Горбачі. Кір: Добряни, Замарстинів і в пов. Городецьким: Великополе. Львівськмй виділ здоровля перестерігае, щоби не стикатися з особами з тих громад і не купувати товарів. Молоко з тих громад можна споживати тільки переварене.

— Судять майора. В Перемишлі судять б. польського майора В. Рильського. Його підозрівають, що він 2. жовтня 1927 р. убив свою жінку, властительку дібр в Петричах, пов. Золочів. Її знайшли з простріленою головою в її саді і майор каже,що вона сама застрілилася. Розправа покаже, чи це правда.

— Відзначення українського вченого. Нашого вченого, давного професора права на львівському університеті і посла до австрійського парляменту, Стан. Дністрянського іменовано недавно професором права на німецькому університеті у Празі.

— Усі пожертви на народні цілі як „Рідна Школа", Інвалідів, „Просвіту", Український Город і т. д.— просимоще раз пересилати просто до згаданих Товариств, а не через нашу редакцію, бо це спричинює тільки непотрібні клопоти, плутанину і опізнення в передачі гроший і оголошуванню жертводавців.

— Жертвуймо. Виділ читальні „Просвіти" в Ворохті коло Делятина звертається до усіх свідомих українців із закликом допомогти йому в будові Народнього Дому в Ворохті. Ворохта, це одна з найкращих місцевостей на Гуцульщині і через те дуже загрожена наплином чужинців, що хочуть тут усе викупити, а гуцулів випхати на полонину. Тому селови конче треба організаційного освітнього осередка, що зеднуваб̆и громадян Ворохти в одну родину, освічував їх і не допускав до легкодушного випродування прадідної землі. Датки проситься слати на адресу: Читальня „Просвіти" в Ворохті коло Делятина.

— Жертви на добрі цілі. Т-во „Сокіл" в Печеніжині прислало кводу 14·59 зол., як жертву на Український Город у Львові, (5 зол. на Інвалідів У.Г.А. 5 зол. і на українських політичних вязнів 4·59 зол.)— На весіллю Михайла Барана в Володжи, пов. Березів зібрано на „Рідну Школу" 21·70 зол. (передано через Ред.). — В томуж селі зібрав учень VIII. кляси ґімназії Л. Пелех підчас Різдвяних Свят квоту 20 зол. (передано через Ред.) — П. Стефан Дівик зібрав на весілю п. Вол. Сича в Володжи квоту 7 зол., яку призначено на будову Народного Дому в Володжи. — На весілю п. Г. Велгоша в Верчанах, пов. Стрий зібрав п. Г. Максимів 6·50 зол. на Українських Інвалідів (перед. через Ред.).

— Весілля без алькоголю відбулося у п. Доні Благої в Стриганцях пов. Товмач. На весіллю зібрано за почином п. О. К. 3·15 зол. на „Рідну Школу".

— Просьба. Читальня „Просвіти" і кооператива „Єдність" в Тетевчицях повіт Радехів започаткували будову власного спільного дому закупленням площі під будову. Що однак ці товариства ще молоді і не мають майже ніяких фондів на будову, тому звертаються вони оцею дорогою до усіх своїх односельчан, що проживають тепер за морем, як також до всіх українських читалень і кооператив і свідомих громадян в краю з горячою просьбою о грошеві підмоги на ту ціль. — Ласкаві пожертви проситься слати на вище подану адресу. Закордонні часописи проситься о передрук.

— „Де є Сільський Світ"? Раз у раз допитуються нас люде, де є „Сільс. Світ", часопис на який повисилали гроші, а він не приходить. Прим. М. Адашинський зі Здовбиці вислав 9 зол. ще 9. I. 1928 року і ні часопису ні грошей. Тим людям ми не можемо нічого порадити, лише щераз просимо бувшу Редакцію „С. Світа", щоби якось полагодила ту прикру справу, бо така неточність у сповнюваню взятих на себе обовязків не дуже настроює людей до ґазет і шкодить загальній справі.

— Як кубікувати дерево, про це напишемо в слідуючім числі.

— Добра доня. В Ясенові, повіт Броди, побила Марія М. (місцева кравчиня) свого рідного батька і то так тяжко, що нещасний кілька днів лежав хорий. Кажуть, що звироднілий донечці помагала й мамуня. Усе те скоїлося через жениха, якого батько прогнав від хати, вважаючи його непотрібом.

—Розгніваний батько. Микола Демчук з Ясенова повіт Броди розлостився за щось на свого сина Федька і вдарив його сокирою по голові так сильно що той впав і лежав безпритомний кілька годин. Від смерти вратували хлопця добрі люди. — Ці всі новинки про злочини вказують, що по війні стали люде дуже похопні до злочинів; цему зарадимо тільки кращим вихованням молодого покоління.

— Крадіжі і вломи. До кооперативи „Любов" в Голубиці, пов. Броди вломилися минулого тижня якісь злодії і вкрали товару на 500 зол. — До шинку Е. Авербаха в Ясенові, пов. Броди вломилися теж якісь невідомі любителі горівки і тютюну і вкрали тих товарів на 300 зол. — Вибачте за слово, свиню украв хтось у Анни Цюкайло з Ясенова, пов. Броди. Тепер шукають і за вкраденою свинею і за тою „свинею", що її вкрала.

Читання з історії України (ч. 59)

Реєстрові переходять на бік Хмельницького.

Ми написали, як Богдан Хмельницький виєднав у татар поміч проти поляків, як його на вічу обрали гетьманом і як він 22 квітня 1648 р. вирушив з вісьмома тисячами козаків проти польського війська й реєстрових, що їх вислав польський гетьман Потоцкі на Хмельницького.

Реєстрові козаки й німецька піхота (наймлена) плили в човнах долі Дніпром, а польська кіннота, між якою були й драґуни-українці, ішла степом з великим обозом, бо польська шляхта любила вирушати в похід з усіми причандалами й вигодами та зі слугами. Реєстрових вів Ілляш і Барабаш, а кінноту молодий син Потоцкого, 26-літний Степан з комісарем Шемберґом.

Хмельницький хотів піти просто на Чигирин, щоби там розправитися з своїм ворогом Чаплінським. Але потім змінив плян і спершу вирішив недопустити противника до кріпости Кодак, у якому заперлась польська залога. Хмельницький обійшов Кодак і повернувшись в сторону устя ріки Тясмин, спинився над потоком Жовті Води, що вливаються до Інгульця. (Жовті Води зветься цей потік тому, що має жовте глинковате дно). За Хмельницьким з боку ішов Тугайбей з своїми татарами, думаючи напасти на польське військо аж тоді, коли козаки зачнуть битву й заміщають ворога. Козаки уставили вози в чотирокутник і вижидали ворога.

Тимчасом надійшло і польське військо, перед заходом сонця перейшло Жовті Води і зупинилося недалеко козацького укріпленого табору, так, що одні других добре бачили. Поляки сподівалися, що козаки своїм звичаєм вийдуть з табору й нападуть на поляків. Та вони тільки уставилися в ряди і стояли тихо й понуро, а це навело на польське військо великий страх і збентеження. Припускали, що Хмельницький готує якусь засідку десь із боку, і тому нетерпеливо ждали на реєстрових, що мали надплисти Дніпром. Вони думали навіть, що Хмельницького нема в таборі.

І справді його не було. Він пильнував иншої справи. Розставив понад Дніпром варту й казав вижидати реєстрових. Сталося так, що оден човен (байдак) випередив инших. На цім човні плив полковник реєстрових, Кречовський, кум і приятель Хмельницького. Кречовський післав гінця до табору і зараз приїхав Хмельницький до нього над Дніпро. Тоді Кречовський привитав його радо й сказав: „Ми подбаємо, щоби на твій бік перейшли всі реєстрові, що пливуть за нами. І підемо всі разом з тобою, бо до тої присяги присилували нас вороги і ми її не додержимо"!

Тоді Хмельницький лишив замість себе отамана Ганжу, щоби з Кречовським перемовляв инших реєстрових, а сам завернув назад до табору.

Вечером 3 травня приплили всі реєстрові до Каменого Затону, недалеко польського табору. Богато з них повисідало на беріг, а решта ночувала в човнах. Ганжа замішався між тих, що вже були на березі, й став перемовляти їх, аби не йшли на своїх братів, але аби стали з ними разом проти ворога. „Хіба не одна мати Україна нас породила?— говорив Ганжа, а за ним і Кречовський.

„Ой, до якого сорому ми дожилися! — кликали реєстрові. — Запомагаємо ворогів проти брата свого"!

І по всіх човнах ще в ночі пішла вістка про це і всі козаки почали кидати чужі прапори в воду й переходили на бік Хмельницького. А котрий старший не хотів іти з ними, того вбивали або топили в Дніпрі. Нарешті козак Филон Джеджалик вхопив і Барабаша на списи й кинув його в воду. Так зробили і з Ілляшем.

Рано позабирали татари всіх реєстрових на коні і перевезли до козацького табору. Їх стрінув Хмельницький на білому коні і з прапором в руках. Він сказав:

„Братя лицарі-молодці! Усі люде обороняють своє життя, та навіть птахи і звірі роблять так само! А ми маємо бути невільниками на своїй землі? Всі мученики, замучені катами, благають вас пімститися за них, за цілу Україну"!

„Кланяємося тобі—кричали реєстрові — і приходимо вірою і правдою служити святій церкві і неньці нашій Україні"!

Всі козаки кинулися обіймати й цілувати реєстрових, що пристали до своїх. Їх було около 5 тисяч, цеж велика поміч. Деякі плакали з радости і Хмельницький мав сльози в очах.

(Дальше буде).

ЧЕКИ

допучуємо до нинішного числа і просимо ними вплатити передплату на II квартал та вирівнати довг (як хто має) за попередні місяці.

Пригадуємо

всім нашим довжникам, що найдальше до 20. березня належить прислати залеглу передплату і вплатити нову, бо інакше будемо примушені з днем 1. квітня здержати їм висилку ґазети. При тім зазначуємо, що хто не може дальше передплачувати „Народньої Справи", то вперід має заплатити довг і написати картку, щоби здержати ґазету. Хто т го не зробить, тому ґазету будемо висилати дальше, а нашої належитости за ґазету не можемо дарувати, бо ми самі за папір, друк, почту і проче мусимо точно і в час платити.

Адміністрація.

Не марнуйте чеків „Народньої Справи"! Хто вже вислав передплату і чека не потребує, то хай приєднає нового передплатника тим чеком вишле передплату.

— **Злочини.** В Зібранівці, пов. Снятин, якийсь невідомий досі душогуб убив двома вистрілами з кріса місцевого господаря Юрка Сливку на його подвірю. В Підгородю, пов. Станиславів якийсь Мацапуля убив місцевого господаря С. Цимбалістого вистрілом із кріса через вікно. — На музиці в селі Мначин, Кобринського повіту 18-літній парубчак Іван Крусь, убив вистрілом з бравнінґа парубка А. Лазюка, а другого парубка поранив. Причина злочину невідома. — 22. II. підчас весілля у господаря Ганзія в Космачі, пов. Богородчани гості так попилися, що встроїли жорстоку бійку, в наслідок якої ціле мешкання Ганзія знищене; 15 галабурдників сидить в арешті а кількох лежить в шпиталі. — В Ляцкій Волі, пов. Мостиска побив місцевий крамар Шаруґа свойого покупця Памулу так тяжко, що побитий до трьох днів помер. Показалося, що причиною того убійства було те, що Памула купуючи за одно яйце „драмків", жадав чотирох „драмків" за яйце, а Шаруґа дав лише три. З того й виникла суперечка, що так сумно скінчилася.

— **Виродок.** Іван Батюк зі Стоянова наймив був за 3 тисячі зол. двох львівських батярів, аби вбили його рідного батька за те, що той не хотів йому записати усього 15-морґового маєтку. Справа однак викрилася ще перед виконанням цего нікчемного пляну і виродного сина арештовано.

— **Як хто кого вірно любить...** В місті Спракузи в Італії побралися в січні ц. р. дуже цікаві „молодята". Молодий, Джіюзеппе Берконта, 89-літній парубок і „молода", бо 88-літня вдовичка Марія Валеріяно. Обоє молоді любилися „лише" 70 років і не могли скорше побратися, бо Марію примусили замолоду вийти заміж за иншого, а Джіюзеппе не хотів з иншою женитися і остав досі парубком. Аж недавно умер перший чоловік Марії (з яким вона прожила 68 років) і мрія залюблених сповнилася. Вони побралися, чуються дуже добре і навіть сподіються ще справляти хрестини...

— **Королева жебрачкою.** В Парижі жебрає на вулицях колишня сербська королева Наталія Обреновичь, вдова по королеви Мілянови, що панував у Сербії тому сорок літ. Її син Александер був також королем Сербії і його вбили разом з жінкою в 1903 році.

— **Бандити перебрані за поліцаїв** обрабували в однім селі під Варшавою двох господарів. При тім устроїлися досить хитро, бо прийшли відразу до хати зробили „ревізію" підчас якої брали що попало під руки.

— **Присуд смерти затверджений.** Федька Мандюка з Городка коло Заліщик засудили за убивство жінки на кару смерти. Найвищий суд затвердив цей присуд і тому на Мандюкови виконують присуд. (Засуджений на повішення).

— **Святотацька крадіж.** В Чумилях, пов. Збараж закралися злодії до церкви, розбили скарбонки і забрали 300 золотих. Ото ще є гниль по наших селах!

— **Уважайте на дівчата!** Якийсь бородатий волоцюга напав 28. лютня пополудні на 13-літну Зосю П. з Перегінська, потягнув її на луг і загрозивши ножем, хотів збезчестити. На щастя дівчина зуміла вирватися й утікла. Бандит вспів відтяти її косу.

— **Страшне нещастя.** Коло Свенцян вибралося санями 35 осіб на весілля, але бажаючи скоротити собі дорогу, поїхали через озеро. Лід заломився і 35 осіб пішло під лід. Всі погинули.

— **Чи політичне вбивство, чи особисті порахунки?** До Павла Сапеги в Комарові пов. Сокаль прийшов в ночі з суботи на неділю якийсь незнайомий молодий чоловік і питався за сином, що працює в польськім „Товаристві Школи Людової". Коли Сапега сказав, що сина нема дома, тоді незнаний стрілив до Сапеги й ранивши легко почав утікати. Та в тій хвилі стрілив хтось — мабуть таки з дому Сапеги — до втікаючого і він смертельно ранений впав. Прийшла поліція, але ранений не хотів нічого зізнати і перевезений до лічниці вмер. При ньому знайшли револьвер. Називається мабудь Ярмолюк. Ця загадочна подія ще не зовсім вияснена.

— **Нагла ревізія в Повітовім Союзі Кооператив.** До Повітового Союзу Кооператив у Ярославі прийша 25. лютня по полудні поліція з таймними аґентами (20 осіб) й мимо протесту директора дра П. Прибітківського перевела докладну ревізію в цілім приміщенню Союзу (в канцелярії, в складі і в приватних мешканнях урядників Союзу). Сказали, що підозрівають що в Союзі є якісь матеріяли, звязані з приналежністю до УВО (Української Військової Орґанізації). Ревізія тревала понад 5 годин і нічого підозрілого не знайшли. Забрали деякі книжки (зовсім не підозрілі) і трохи приватних листів. Звідки впало таке політичне підозріння на Союз Кооперати, ще не знати.

— **Нова Українська Книгарня в Борщеві.** Повідомляємо всіх передплатників „Народньої Справи", що українська книгарня в Чорткові — відкрила свою філію в Борщеві Обовязком не тільки кождого передплатника „Народньої Справи" але також кождого Українця купувати все потрібне в тій українській книгарні.

—о—

ЩО В СВІТІ ЧУВАТИ?

Про те, як живеться тепер нашому народови

на Україні за Збручем

вже цілий світ заговорив, подібно, як про ті релігійні переслідування, що діються по всій державі московських комуністів.

Через границю переходять сотки і тисячі бідних селян, що їм більшовицька влада відібрала хату, господарство, поле, все майно. Втікають на польський бік, хотяй знають, що жде їх тут нужда й може й смерть від голоду, але гадають, що гіршого пекла, як там, у їх рідних селах, нема. За ними женуться карні більшовицькі відділи війська і стріляють за ними.

Ґазети писали, що 50 тисяч селян, які не хотіли добровільно віддати свого добра на комуну, вивозять більшовицькі власти на Сибір. Тепер пишуть, що не 50 але 500 тисяч, то є пів міліона людий мають вивезти в пятьсот поїздах на Сибір.

Пишуть також, що на Україні нагромаджують більшовики що раз більше війська. Обавляються, що українське селянство доведене до розпуки повстане проти більшовицької влади, а дехто думає, що просто хотять зачати війну з своїми західними сусідами, передівсім з Румунією.

Більшовицький уряд побачив, що цілий світ дуже обурений на нього за ті релігійні і инші переслідування, що прибрали тепер на силі, і хоче ніби оправдуватися. Більшовицькі діячі говорять, що насильства жадного нема, що люди самі добровільно замінюють церкви на театри й кіна і приступають до комуни. Сталін теперішний володар Росії сам признає, що ніхто не робить цего добровільно, бо недавно оголосив, що урядникя і аґенти поступають так жорстоко з населенням без його відома. Очевидно, що в це хіба нерозумний повірить.

Ця утеча нашого селянства з України свідчить наглядно, що наш український селянин з роду привязаний до свого кусника землі і радше піде в світ і згине, а не віддасть свого клаптика ґрунту до якоїсь комуністичної спілки. Це повинні усвідомити собі наші галицькі селяне, коли деякі збаламучені людці хотять представляти ім рай під більшовицькою владою. Про цей „рай" можуть говорити лише вороги народу.

На Україні лютує **плямистий тиф.** За останніх пять тижнів було в цілій державі понад 3 міліони випадків занедужання. В деяких околицях хорують поголовно цілі села. Більша частина хорих вмирає із браку лікарств і лікарської опіки. А більшовики пишуть, що в них все добре.

У Київі **розстріляла** черезвичайка українських селян Приходька і Гута як підозрілих у неприхильности до більшовицької влади. В Луганську (Катеринославщина) розстріляно 12 селян, яких підозрівали в тім, що вони вбили одного комуніста.

Українці під Чехословаччиною

щораз більше приходять до національної свідомости, орґанізуються й закладають культурно - освітні установи, хоча чеський уряд і русофіли, яких на Закарпатській Україні ще дуже богато, сильно в тому перешкоджують. Свідомими українцями стають навіть ті, що донедавна називали себе „русскими" і казали, що ми і москалі то все одно. Якийсь інспектор школи, що все називав себе „русским" і казав, що говорить „русскою - московською мовою" їхав якось до Праги і в ваґоні запізнався з кількома москалями-еміґрантами з Росії. Він сказав, що він такий, як вони і що вміє говорити по „русски". Але як заговорив, то москалі зареготалися й назвали його „хахлом". Той обурився, але це опамятало його і той інспектор нині є свідомим українцем.

Зріст свідомости закарпатських українців не дозволить чехам зчехізувати і змосковщити їх. Закарпатські братя прозрівають і виборють собі ще ті права, яких їм не дали віроломні чеські політики, хоча до цего були зобовязалися. Тепер святкують чехи 80-ліття свого президента Томи Масарика. Та в це свято ми не можемо зовсім щиро згадати того поважного і заслуженого для чеського народу мужа. Бо на жаль і він сам не впливає своєю владою і повагою на те, щоби Закарпатській Україні дати належні їй права і автономію, яку він в 1918 році сам обіцяв і на те дав свій підпис.

В Румунії

нічого ліпшого не чувати. Новий уряд признав був українцям на Буковині право, щоби в школах учили годину денно по українськи. Та це румунські інспектори дуже неохочо переводять в життя і ще в більшости шкіл по чисто українських селах нема і тої години української мови. Але родичі вчать дітий вдома, щоби не забували, хто вони, — і взагалі через ту саму румунську неволю свідомість народу росте і всі мають надію, що ще перебудуть румунське ярмо.

З цілого світу

доходять вістки, що в четвер 6-го березня улаштовували комуністи по всіх більших містах ріжні демонстрації і місцями приходило до бійки з поліцією, в якій падали трупи і ранені. Такі демонстрації

були також і по деяких містах в Польщі, але на загал більших сутичок з поліцією не було, тільки в **Сяноці** прийшло до такого, що 6 поліціянтів було потурбованих а з між демонстрантів 3 тяжко а 3 легко ранені. Комуністи уладжували ці демонстрації на знак протесту проти скрути і нужди, яка панує. Ми признаємо, що нужда панує, але дивуємося людям, як вони можуть виступати під прапором комуністів і надіятися, що комуністи поведуть їх до ліпшого. Таж і в Росії, де комуністи вже 13 літ панують, є нужда і голод ще гірші, як були колись. До ліпшого може дійти нарід лише під своїм національним прапором, лише свідомістю, єдністю і боротьбою за свої народні права, а ніколи в спілці з комуністичними агітаторами, бо того раю, який вони обіцяють, ніколи не зроблять. Бачимо, що зробили на Україні і в Росії.

В Еспанії

дальше бувають всякі заворушення. Одні домагаються, щоби король уступився і щоби була республика, а другі хотять, щоби назад вернувся диктатор і зробив у краю лад.

На диктатуру заноситься також

У Франції

де в парляменті не може прийти до згоди, який має бути уряд: лівий, чи правий, чи середний.

В Югославії

в місцевости Прай кинув хтось бомбу до одної реставрації і ранив богато людей. Кажуть, що це македонці, які вже від 1918 року нападають ватагами на сербів, що поневолили їх Македонію. В Парижі застрілив хтось одного сербського редактора і політика, котрий чогось приїхав до Парижа. Кажуть, що його вбили певно хорватські студенти, щоби тим способом запротестувати проти сербського безправства в Хорватії. (Хорвати хотять відірватися від Югославії і вибороти собі свою окрему державу на своїй землі).

В Індіях

боротьба за волю поступає вперед. Провідник індуського народу, Ганді, написав до віцекороля (англійського намісника) Індій, щоби до дня 11. березня відповів, чи Англія дасть Індіям свободу, чи ні. Як ні, то зачнеться боротьба. Ця боротьба буде спершу правдоподібно безкровна, але також досить дошкульна і індуси перестануть платити податки і слухати наказів англійської влади. Певно, що якби це зробили всі, як один муж, то англійці не могли би нщо порадити і мусіли би забратися з краю. Так може поступити і кождий инший нарід, що є під чужим пануванням, і безкровним способом хотіви визволитися з неволі. Але до цего треба великої, дуже великої свідомости і єдности. Будемо цікаво слідити, як поступлять індуси (великий народ, в десятеро більший від українського) і про це напишемо, бо зі всього варто брати науку.

Політичні новини в Польщі

На засіданню соймової комісії земельних справ радили над урядовими проектами законів про те, щоби на Волині надати ще більше землі **польським військовим кольоністам.** Білоруські і українські посли домагалися, щоби ці предложення зовсім відкинути.

Посол Остап Луцький виголосив протестуючу промову. Він подібно, як Др. Д. Левицький у соймі, сказав що це нечувана річ, щоби тепер надавати кольоністам ґрунти на тих землях, які споконвіку заселює українське селянство, що тепер дуситься від браку землі. Сказав, що як комісія не відкине цих предложень нових законів про кольонізацію, то **українські посли запротестують перед цілим світом.** Розуміється, що тому спротивилися польські посли, яких є більше і таки будуть над тими законами радити. Тільки їх відложили на слідуюче засідання.

На одному з останніх засідань сойму ухвалено на внесення українського посла Великановича нові службові приписи для учителів. Ці приписи мають хоронити учителів перед самоволею властей і довільним переношенням з місця на місце.

На томуж засіданню ухвалив сойм видати судам сельробівського посла Хама за його промови на вічах. Ухвала перейшла незначною більшістю голосів (118 за, 103 проти) і тепер суд буде його судити.

В сенаті говорив у дискусії над державним буджетом український сенатор Горбачевський. У своїй промові підкреслив він з натиском усі кривди і упосліджения нашого народу під Польщею, як от кольонізація, осадництво, усякі драчки і кари; говорив, що навіть наше шкільництво і культурно-освітні товариства переслідують і нищуть, говорив і про поліцію. При кінці своєї промови зложив сенатор Горбачевський від усього українського народу рішучий протест проти кольонізації наших земель мазурами.

Жидівські купці дуже нарікають, що інтерес іде зле, і домагаються від уряду всяких полекш у податках. Міністерство на це не дуже годиться і тому купці хотять на знак протесту проголосити страйк Такий одноднев ний страйк купців мавби бути у Варшаві 12. березня. Цікаво, щоби то було, якби так застрайкували покупці, ті, з котрих жиди жиють, і якби перестали в них купувати?

Недавно в соймі говорив один посол

про податкові тягарі

і зазначив, що у деяких повітах податкові інспектори самовільно підвищують податкові належности, а от недавно один повітовий податковий інспектор щей хвалився прилюдно, що він стягнув у своїм повіті два рази більший доходовий податок, як було законом передбачено.

Це є нечуване! (говорив далі той посол), — навіть у стародавній перській державі, перед трьома тисячами років, був закон, що не вільно стягати на податок більше, ніж десятину маєтку, а урядникови, який би поважився стягнути більше, треба за кару відрубати голову. А нині стягається титулом законного податку четвертину або й третину доходів громадян, а до того деякі урядники щей подвоюють собі податки! У цім місци промови того посла озвалися у соймі голосні оклики: „Відрубати їм голови!“

— На Волині **арештували якогось „доктора“ Гарченка**, що був бурмістром Олики, а передтим віцебурмістром Ковля. Цей Гарченко, ніби українець, але угодовий, помагав нашим противникам гасити свідомість українського народу. Тепер показалося, що це обманець, бо не є жадним доктором, ані не називається Гарченко. Отаке то шумовиння позискують собі наші противники для туманення народу, але й самі цим себе осоромлюють.

На засіданню земельної Комісії 7. березня польські посли почали радити над тим, як **кольонізувати землі на „кресах“**, заселені споконвіку українцями. Українські і білоруські посли щераз запротестували проти того і вийшли зі салі нарад.

На засіданню сенату того дня польський сенатор Шафранек (з „Визволення“) говорив, що за санаційних урядів селови не полекшало але зробилося тяжче жити. Він сказав: „Зростає филя ненависти і глядіть панове з уряду, щоби вас не проковтнула. **Держава це не є ваш фільварок доходовий!**“ Цими словами обурився премієр Бартель, сказав, що протестує проти таких слів і разом з иншими міністрами вийшов зі салі сенату.

У Львові при вул. Городецькій ч. 29. викрила поліція тайну комуністичну друкарню, в якій друкувалися комуністичні відозви. Арештувала кілька людий.

—o—

401 запомога по 120 золотих

на суму 48.120 золотих

Кому признаємо дальші запомоги від 397-ої до 401-ої?

397. Семен Павлюкович с. Луки, Дзвиняч горішний п. Соколики повіт Турка, корова впала 27.2. 1930.

398. Гнат Кіндратишин с. Ромаңа, Ямельниця п. Підгородці повіт Сколе, корова впала 3. 3. 1930.

399. о. Василь Лах, Ліщини п. Устє руське повіт Горлиці, корова впала 9.2. 1930.

400. Іван Іванів с. Николи, Грабовець п. Богородчани, корова впала 16 лютого 1930.

401. Корбутяк Микола, с. Івана, Балинці п. Гвоздець пов. Коломия, якому була відмовлена запомога, а по провіренню признається додатково.

Запомоги (по стягненню цілорічної передплати) вишлемо за 14 днів на руки мужів довіря.

ПОДЯКИ.

Подяки за отримані запомоги надіслали нам слідуючі запомогові передплатники: Іван Шаравара, Руда пов. Бібрка, Григорій Ляшкевич, Переволочна, пов. Перемишль, Михайло Ґулич, Команьча пов. Лісько, Михайло Гаранюк, Дубе пов. Броди, Данило Зінько Цеблів пов. Белз, Іван Цюпа, Саджава пов. Богородчани.

В ДОПИСАХ ПИШІТЬ ТІЛЬКИ ПРАВДУ!

Українській Жінці

Львів, 16 березня 1930. Ч. 7.
(Ч. 6. було в ч. 8. Н. Сп.)

Як жінкам здобувати освіту?

В 8. ч. „Н. Справи“ в статті „Жінці належиться пошана і рівні права“ сказали ми, що до того, аби жінка могла заняти належне їй почесне місце в життю родини, громади і народу, треба їй дати конечну до цього освіту. Тепер скажемо, якої освіти потребує нині українська жінка і як ту освіту їй подавати.

Український нарід є хліборобський, отже заняттям більшости українського жіноцтва є хліборобство. Але наша жінка є не лише господинею, а рівночасно й чорною робітницею до найтяжчих робіт. Дуже часто трафляється ще й нині по наших селах, що жінку оцінюють не по тім, що вона вміє, але по тім, чи вона міцна, чи може важко гарувати, двигати, фірманити то що. Отже треба знати, що так оцінювати жінку є дуже некультурно. Задачею жінки у всіх культурних народів не є чорна важка праця. Бо культурні народи знають, що жінка навіть будовою тіла не надається до важкої праці. Вони кажуть — і то слушно, що жінка має бути лише господинею і матірю, а не робочою невільницею. І вони мають жіноцтво, що є прикрасою і гордістю їх країв. У тих народів (у анґлійців, німців, чехів) жінка лише виховує діти і працює в хаті і на подвіррю. Праця в полі вже до неї не належить. До цего є господар з синами чи наймитами.

До хатної роботи і до обовязків матері і господині приготовляють там жінку в окремих господарських школах, де вчать варити, шити, обходитися з дітьми і з чоловіком, вести господарські рахунки, молочарство, скотоводство і инші ділянки домашнього господарства.

Недавно ухвалено в одній американській державі, що кожда дівчина мусить скінчити сільсько-господарську школу і перед слюбом має виказатися свідоцтвом, бо інакше не дістане слюбу! І через те в Америці і других культурних краях такий добробут і освіта, бо розумна жінка виховає розумні діти, а з них виростає свідомий нарід.

Розуміється, у нас трудно довести відразу до того, що є у тих краях. На це ще треба багато часу і праці. Але одно повинні зрозуміти наші люди вже тепер: Жінка має бути господинею і матірю, а не рабинею до всього. Уся важка праця належить до чоловіка, бо він і значно сильніший і не родить та не виховує дітий.

Початок фахової господарської освіти наших жінок зроблено ще перед війною. В Угорцях Винявських, повіт Рудки істнувала кілька літ школа для дівчат, в якій вони вчилися усього, що потрібно знати для сільської господині. Ця школа на жаль через війну занепала.

По війні започаткували ріжні українські товариства особливо жіноче Товариство „Союз Українок“ ряд курсів шиття, крою і домашнього господарства у ріжних місцевостях нашого краю. Усі ці принагідні курси тішилися великим довірям і любовою нашого жіноцтва. Але всього того ще замало. У кождім нашім повітовім місті повинна станути фахова школа для господинь, яка моглаби виховувати нашу жіночу молодь на підпору і прикрасу нашого народу. Створити такі школи повинні ми самі. Цей труд не є понад наші сили. Відречімся, лише від пітик, усяких непотрібних і смішних мод і куреня, на котрі викидаем що року сотки міліонів, то зможемо ще не одно добре діло перевести власними силами.

Зокрема усе українське жіноцтво повинно орґанізуватися у своїх окремих жіночих гуртках і філіях „Союза Українок“. Коли орґанізаційна сітка тих наших жіночих товариств укриє густо наш край, то не трудно вже буде започаткувати велике діло освіти. Почин і провід в орґанізації нашого жіноцтва повинні взяти в свої руки свідоміші жінки, а особливо інтеліґенція. Це їх найбільший обовязок супроти народу під сучасну пору!

—о—

Поради для господинь на весну.

Весна не за горами. Господар поїде в поле на цілий день, а господарка в обійстю залишиться цілковито на господиню. Отже пригадаємо, що, як і де треба в господарстві робити, щобгосподарство йшло до ліпшого.

В хаті. Кінчати шити, прясти, дерти піря. Прядиво (основу) дати до ткача, щоб зробив полотно. Заготовити олію. Для цього насіння лену, конопель чи соняшника вичистити і дати на олійню. В соняшні дни винести з куфрів білизну, одяги, укриття постельне, щоб все це провітрилось, висохло, відпорошилось.

В обійстю. Приготовити до садження бараболю, вибирати її з ям-кіпців, відділити гнилу й ушкоджену від здорової. Переглянути висадки бураків, капусти, моркви і висадити їх. Висіяти — коли не зроблено парника — до скриночок насіння городини на розсаду. Ці скриночки стоятимуть в хаті на лавці доки насіння не зійде, а потім виставити скриньки на вікно. Коли потепліє, ці скриньки на день виносити і на двір в затишне соняшне місце.

В стайні. Доглядати тільних корів і льох-поросниць, не забувати давати їм до їжі пашного вапна. Проганяти їх, аби пробігалися на дворі. Памятати, що з переходом худоби на зелену пашу треба вважати, щоб від раптової переміни їжі худобина не захорувала. Добре відживляти телят, яких залишено на розплід.

В курнику. Насаджувати ранніх квочок, щоб мати кури марцівки, що в осені будуть нестись. Вибілити, вичистити курник. Поправити курам гнізда. Число гнізд побільшити. Насаджувати гусей індичок, качок. Качурів і гусаків відгодувати і продати.

В городі Приготовити насіння городини. Приправити кут компосту, перемішати його з курячим гноєм, коли треба пересіяти на рідку сітку. Вивозити компост на город. Розплянувати собі ґрунт під городину. Пригадати, де що росло минулого року, щоб не посадити те саме на томуж місці, иначе городина змарніє та кинуться шкідники. Роздобути чи приготовити середники для нищення шкідників городини. Нарізати тичок під тичкову фасолю. Розплянувати квітник та висіяти до скриньок розсаду квітів. Варто завести квітничок коло кождої хати.

В саді. Збирати гусениці. Згрібати листя. Обшкрабати стару кору з дерев ти побілити їх вапном з синім камінем. Підгноїти дерева гноївкою.

—о—

Які кури насуть найбільші яйця.

При плеканню курей треба зважати не лише на те, щоб кури добре неслися, але і щоби яйця несли великі. Французські купці не хотять приймати яєць від курей зеленоніжок через те, що вони малі (до 48 ґр.). Заграничні купці потребують яєць великих вагою найменше 48 ґрамів. Французи радять спарувати кури зеленоніжки з расою середньо-нескости щоб збільшити вагу яєць.

На цьому місці подаємо раси курей, які найкраще несуться та від яких яйця є найбільші. З них будуть мінорки (чорні) летгорни (білі) обидві раси є легкі кури. Крім цих рас несуть великі яйця ще раси середньої нескости (мясо-несні) як кармазини. Раси мясні (великі) несуть яйця меньші від попередніх рас.

Чому нема хліба в хаті?

Раз зачався Максим Швачка жіночки питати: Чому жінко у нас в хаті хліба не видати? Вчора був я у сусіда, в Рудого Івана, в нього на столі є хлібець, мов у того пана!“

— „Чоловіче, каже жінка — то нема дивоти, Іван ліпше, як ти, мужу, берєсь до роботи. Правда, й ти працюєш тяжко, вянуть руки й ноги, та хісна нема, бо маєш дуже злі налоги. Що заробиш чи придбаєш, те пропеш, прокуриш і сам себе затуманиш і ще й жінку дуриш. Хоч я плачу, впоминаю, як маєш робити, ти на теє не зважаєш, не хочеш щадити. Іван, хоч від нас біднійший, але кінці вяже, вже пять літ не пє горівки й нічого не каже. Він з людьми у добрій раді завжди засідає, і в селі і всюди в світі він повагу має. І на книжку й на ґазету не жалує дати, той видаток із процентом вертаєсь до хати“.

Каже Максим: „Таки добрі ті твої науки, візьми мене вже від нині жінко, в свої руки. Я вже хочу від сьогодня по божому жити, ані тебе ані дітий не хочу смутити“.

Отак сказав Максим Швачка і взявся за діло, за два тижні вже у хаті аж повеселіло.

Вже інакше любі діти стали щебетати тай Максим почав неначе рости, відживати. Він вже всім говорить нині: „Слухай жінки, брате, аж тоді будеш ґаздою, не меш бідувати!“

(За А-ою.)

Що треба знати при варенню страв.

В останні часи вчені звернули увагу на відживлювання людей та на страви. Лікарі кажуть, що кожда господиня не мусить вживати фабричного оцту. — його можна заступити природними квасами: квашений борщ, росіл з огірків, з квашеної капусти, яблок, з хліба — то що. Ці кваси є далеко здоровші, а ніж оцет. Лікарі стверджують, що пересолені страви ділають дуже шкідливо. Від часто вживаних солених страв люде хоріють на катар шлунка, ослаблення серця, нервів і нашкірних хоріб і чираків. Тому радять, соли вживати якнайменше. Далі радять більше вживати цибулі, чесноку, хріну, чабрику, кміну, кропу, моркви, петрушки, помідорів і всякої зеленини.

Страву ліпше недосолити, ніж пересолити. Так само ліпше не доварити, ніж переварити. Перцю і паприки уживати в міру. Такі присмаки й омасти, як сметана, молоко, масло, яйця, даємо не до горшка щоб варилось а ліпше давати як вже страва зварилась або вже, як подана на стіл.

Що чувати в нашім селі

Оттак робіть! Станимир повіт Перемишляни. По воєнних злиднях наше село відродилося. В 1925 р. заложено кооперативу і Читальню „Просвіти“. Кооператива побудувала гарний мурований дім, в котрім міститься крамниця, читальня, молочарня, досить обширна читальня також працює досить ревно. Особливо заслугує на увагу аматорський гурток, котрий відіграв вже до 40 ріжних штук. Всі приходять до свідомости і горнуться до освіти. Та почалося й лихо. В минувшім році „Kółko rolnicze“ постаралось о шинк (досі його не було) а до него забігають потрохи всі — а найбільше молодь і поволи зачинають привичаюватись до алькоголю і забувають на освіту. Під теперішну пору в так великій скруті, коли наші продукти мусимо давати за безцін а набувати фабричні вироби по солених цінах, не може вже бути ані мови ще про алькоголь. Таж це наша загибіль, це наша отруя. І дійсно деякі, побачили, що над нами повисла чорна хмара, постановили зарядити цему лихови. Управа Кооперативи і Виділ Читальні скликали на день 26. І. 1930 збори в справі абстиненції від алькоголічних напоїв і курення тютюну. Зібралось повна саля людий, старших і молодших. Говорили Михайло Павлишин, Василь Петришин, Гринько Петришин і Петро Колодій і одушевили присутних так, що всі одноголосно рішили взагалі і ніколи не уживати алькоголічних напоїв і цілковито повздержатися від курення тютюну. Хтоби зломав дане слово, цего уважатиметься за послідного. Рішено також на цих зборах, щоб заощаджені гроші (які малиб піти на горівку) кождого тижня кождий член читальні чи кооперативи обовязково вложив до спільної каси ощадности. До тепер держаться всі бодро і оден другого пильнує, особливо жінки пильнують своїх чоловіків і не позваляють їм взяти ані одного яйця на тютюн або на горівку. Начате діло дуже гарне і хосенне, длятого відносимось до всіх Читалень і Кооператив щоби поступили собі також в подібний спосіб, то є, щоби всі оказії відбувати без алькоголю і щоби бодай в части здержатися від курення тютюну — бо це непотрібні і шкідливі видатки.

Присутний.

Божиків повіт Підгайці. В минулім році задумали наші свідомі селяне будувати семиклясову народну школу. Всі як один, висказалися за будовою, а навіть староство обіцяло старатися о позичку. І вже при стяганю податку за другий піврік 1929 р. зложили люде 5.000 зл., щоби розпочати діло і щоби наша дітвора могла учитись, щоби потім краще жити, а не як тепер за 50 сотиків працювати в фільварку від 5 години рано до 8 вечером. Та раптом за намовою наших ворогів знайшлися такі радні, а є їх більшість, котри зачали горлати що нам такої школи не треба, бо ми негодні втримати і з торбами підемо. Старання о позичку відкликали, а то з тої причини, щоби властитель фільварку теж більшої суми не платив на будову школи. О, сором вам, панове хруні, що живцем закопуєте свої діти, памятайте, що колись ваші власні діти кинуть на вас тяжкий проклін. А Ви, чесні господарі, котрі розумієте слово „школа“, хотяй хруні тепер провалили Ваші мрії і будучність нашого покоління, не упадайте духом. Свідомість ще зросте, хруні минуться, як роса на сонці, і ми таки свого діпнемо. Бо ми добре розуміємо слова Тараса:

„Учітеся, брати мої,
Думайте читайте...

Прохожий.

В Волиці Бариловій пов. Радехів. Амат. Гурток дав 14. І. виставу „За Батька“, на виставі було богато людей також з сусідних сіл. Вистава пішла гуже гарно.

Спростовання. На допись у ч. 6. „Негарно“ (з Межибродів пов. Сколе) дістали ми достовірне спростовання, в якому заперечується правдивість тої дописи в цілости. Бачимо, що ще нераз надуживають деякі дописувачі нашого довіря і тому ще раз заявляємо, що дописів, не підписаних мужем довіря, не будемо містити. Щоби не поширювати ворожнеч між людьми, імени дописувача ще цим разом не зраджуємо (Увага: Мужа довіря вибирають самі передплатники, отже повинні йому у всім довіряти і коли хто напише допись, повинен дати мужеви довіря до прочитання й підпису та спільно подумати, чи варто допись післати. З другого боку муж довіря не повинен ніколи зрадити, хто писав допись. Зрештою як у дописі є сама правда, то ніхто не повинен боятися відвічальности за неї).

Дописувачі з Дашави. Напишіть коротку допись, в чім річ.

В Кустині пов. Радехів москвофільські (кацапські) молодці уряджують гучні забави з горівкою а потім ідуть розбоєм і за це якось нема кари. Збаламучені люде, наверніться, бо не добре собі стелите!

Недобрі новини є з Ланівців пов. Борщів, де 15. лютня була якась забава і то на жаль з горівкою, так, що й склеп кооперативи забули в ночі замкнути і лише завдяки чесним людям і склепареви не обікрали злодії склепу. Вважайте, люде, бо ніяке зло не вкриється, а все вийде вам на сором.

Гарні вісти є з убогого гірського села Камінка пов. Сколе, де молодіж перестає пити, люде збирають на добрі цілі (на хрестинах у П. Василіва зібрано 2 зол. на „Р. Школу“) і „Сокіл“ працює а рада громадська ухвалила позиції на „Р. Школу“, будову читальні і на сикавку. Є ще кілька темних, але вони вже на заді. В. Марків заложив курс неграмотних. Варто, щоби й сусідня Бряза і Сукіль пішли за примірoм Камінки.

З Которин пов. Жидачів пишуть про неточну господарку в кооперативі. З пива нема чомусь прибутку. В справах кооператив просимо звернутись до Повітових Союзів Кооператив.

В Сердиці пов. Львів громадська рада ухвалила в буджеті датки на Рідну Школу і Укр. Інвалідів. Гарно! І наше село будиться!

Вдячний.

В Вільшанах пов. Перемишль колядували не лише хлопці але й дівчата на Рідну Школу. Але на Йордан деякі дівчата не схотіли вже колядувати на добрі цілі, лише найсвідоміщі М. К. Мадай і А. Долгуник пішли щедрувати. Є в нас читальня, кооператива і Кружок „С. Господаря“ і „Луг“, але не всі горнуться до цих Товариств, ще богато несвідомих. Та свідомі будяться і їх треба організувати. Відчувається брак власного дому. Зєднаймося всі і побудуймо його!

Вільш.

В Кривім пов. Бережани гарно розвивається читальня і кооператива (в новім чит. будинку, побудованім 1924 р.) є і Аматорський гурток. Але є і люде, що ще пересиджують у жида, аж він сам їх виганяє. Та таких сліпих щораз менше.

В Летні пов. Дрогобич взялися москвофіли на спосіб, постягали людей, що йшли з церкви і відфотографували, а потім помістили в своїй ґазеті „Земля і Воля“, що то їх „Русской Кооп. Курс“, хоча на цей курс не ходив ніхто хіба кілька збаламучених людей. Та не зважаємо на ті всі штучки москвофілів, що тепер якимось чудом на хвильку віджили. Як віджили, так і пропадуть, бо народня свідомість все переможе.

В Бикові пов. Самбір молодь заколядувала квоту на „Рідну Школу“ й 30 зл. на політичних вязнів. Дуже гарний приклад.

Відкликання дописи. В ч. 4. (з 26. І.) „Н. Справи“ була допись з Черниці п. Броди, в якій дописувач І. Ількович написав, що дехто з місцевої інтеліґенції оминає кооперативу. Цею дописею почувався діткнений місцевий парох, о. С. Клепарчук, тому дописувач заявляє, що допись написав хибно поінформований, бо ніхто (ані о. К.) кооперативи не оминає, тих, які чулися дописею покривджені, перепрошує і за це дає 10 зол. на „Рідну Школу“ (вислав чеком до Гол. Управи). І. Ількевич поступив тепер дуже гарно, що мав відвагу признатися до помилки і відкликав допись, направляючи так кривду, яку заподіяв невинним. Так повинні поступати й другі, коли їх допись покажеться неправдивою.

Спростовання. На допись із Погарів п. Сколе дістаємо таке спростовання: Неправдою є, що я кривджу сироти, котрими опікуюся, а правдою є, що я не є установленим жадним сиротам опікуном. Неправдою є, щоби я з тої причини мав зі судом до діла. Неправдою є, щоби я не предкладав раді рахунків, а натомісць правдою є, що що року предкладаю і узискую абсольуторію. Неправдою є, щобим при ухваленю буджету чути не хотів про видатки на укр. цілі, а правдою є, що до буджету на р. 1930 на мій внесок вставлено на захист в Сколім 20 зол. на „Рідну Школу“, 20 зол. і „Просвіту“ 20 зол. однак Рада громадська сама на засіданю на Рідну Школу і Просвіту скреслила.

Николай Іваникович, начальник громади в Погарів п. Сколе.

Увага: Цю справу будемо прослідкувати і як покажеться, що дописувачі з Погарів писали неправду, виявимо їх назвища.

Передмістя Городенки, Котиківка, яке має 400 нумерів, заколядувало 1350 зол на „Р. Школу“, це випадає по 3 зол. 25 гр. на одну родину. З того видко, що громадяни Котиківки дуже свідомі і щедрі люде, якби такі були всі, то ми що року збиралиби міліони на „Рідну Школу“ і инші добрі цілі. Котиківка має всякі товариства й установи і орхестру. Варто всім іти за примірoм Котиківки.

Чит.

Село Спасів пов. Здолбунів відсвяткувало гарно день 22. січня на памятку злуки вільної України (22. січня 1918). Всі люде, в тім і молодож в народніх строях була в церкві, де п. о. кан. Нiканор Вдовович відслужив богослуження і виголосив гарну проповідь та пояснив людям, на яку памятку святкуємо. Народ відспівав „Боже Великий, Єдиний“. Вечером була вечірка і збирали на „Р. Школу. та на жаль трапились несвідомі між музикантами, що пропили частину грошей, а лише 6·50 зол. відіслали на „Р. Ш“. Ще є темняки в селі, але ми їх перебудемо.

Переписка і всякі поради.

С. П. Н. Як маєте поле в спокійнім, неперерванім посіданню через сорок літ, то воно Ваше і не віддавайте нікому. Якби Вас хто нарущував в спокійнім посіданню того ґрунту, вносіть до 30-ти днів скаргу через адвоката.

Свій, Настосів. Загадки добрі. може дещо виправимо і дамо до календаря.

Допись з Славска. Напишіть коротенько допись, що злого зробив кождий з тих урядників громади.

О. Д. С. Святкова. Де є лише два передплатники, там оден з них за згодою другого стає мужем довіря і про це нас повідомляє (з підписом другого).

Тим, що пишуть вірші. Надію на поміщення вірша може мати той, хто напише вірш добрий, короткий і виразний. Довгих навіть не читаємо, бо годі містити, хіба би був дуже гарний. Дописи віршами не треба писати.

А. В. Витміви. п. Рад. Як справа в суді, то вже годі щось радити.

Ои. Болощук с. Семена, Блюдники к. Галича. Напишіть докладний лист в цій справі до „Т-ва Допомоги Укр. Інвалідів“ у Львові, вул. Руська 3. ІІ.

М. В. Коросно. Просимо писати про все, до чого є талан і охота. Можна й гумор.

В справі табличок від воза. Тепер має в тій справі запасти рішення Найвищого Суду і тоді будемо знати, що відповісти. В кождім разі і тепер можна вносити від кари рекурс до вищої влади в тім речинці, який зазначений на виказі заплати.

Ои. Михал. Варяж. Пришліть ту книжку зі значками на зворот, може хто купить.

Доп. Камінка-Буди. Допись про секретаря читальні й инші справи не підписана, тому не містимо. Пришліть коротку й підпишіть свідків і мужа довіря.

З Угнятич п. Дрогобич пишуть, що молодіж уміє тільки пити й битися. Можеби хто свідомий взявби опамятати їх.

В. Т. Кедільна п. Стрілки. Громадські вибори булиби розписані, якби ухвалили закон про нову ординацію, Покищо ще не ухвалили.

Дехто питає за адресою чудесного лікаря в Чехословаччині. Отже його адреси не знаємо. Коли дізнаємося, то напишемо в ґазеті. Та остерігаємо, що це була тільки чутка і не треба зараз вірити, що десь є якісь чудотворці.

П. Ч-а, Скрм. ст: п. Рогат. Такі людці бувають і по других селах, шкода писати, треба їх поволи усвідомлювати.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СЕЛІ СУЛИМОВІ.

Кацапи і сель-роби катують наших людей.

Село Сулимів, пов. Жовква було вже перед війною знане, як кацапська (москвофільська) твердиня, а іскра народньої свідомости була приглушувана також місцевими парохами москвофілами. По війні кацапи зробилися сельробами і такими запеклими більшовиками-москалями, що навіть українських більшовиків не визнають, лише московських.

Місцеву кооперативу вписали до „Русского Рев. Союза“ і відновили свою „читальню общества Качковского“, до якої належить і теперішний парох-москвофіл о. Кміцикевич, який з тими комуністами тримає руку і у всім їм потурає. Виділ і члени тої читальні самі сельроби-кацапи. Вони почали страшенно лютитися, що ніхто з свідомих селян українців до тої читальні не вписався, а їх лють ще збільшилася, коли почули, що українці засновують читальню „Просвіти“. Сам о. К. накинувся на свідомих людей і назвав „Просвіту“ „прослiпою“.

На Різдво наша молодіж колядувала на „Рідну Школу“, а о. Км. видав кацапам-сельробам фелони з церкви і вони в ризах ходили збирати на ґрамофон для свого „общества“, де крім читання „Сельроба“ і „Сили“ та дикої гульні нема нічого. Головою тої читальні є П. Паночко, штундист, аґітатор сельроба а о. Км. може бути її членом і працювати з „такою“ головою!

Не могли кацапи-сельроби намовити свідомих людей до співпраці, тож узялися до бандитських способів. Той голова Паночко побив раз свідомого чоловіка В. Сушка, що заложив у селі „Лугу“ і церковний хор (о. К. нагнав цей хор і завів сельробівський). 12. лютня зібралася банда кацапів-сельробів і напавши на чотирох українців, між якими був і В. Сушко, побчли їх усіх до непритомности. Потім бандити занесли їх покровавлених до своєї читальні а присутний там сельроб П. Палайда сказав: „То ще замало!“

О. парох Кміц. (якого можна назвати духовим покровителем того лиха, що панує в селі), не згадав про це ні словечком на своїй проповіди і не виписався ще з того „общества“. Видно був задоволений,

Опришків, що били безборонних, арештовано а решта гуляє далі в „обществі“ і хто зна, що ще плянують. Просимо наших послів, конечно занятися цею справою, щоби люде в Сулимові були певні свого життя.

С.

БІБЛІОТЕКА „НАРОДНЬОЇ СПРАВИ“ Ч. 8.

МИКОЛА ВАСЬКІВ

У ФИЛЯХ БИСТРИЦІ

ПОВІСТЬ

(Нагороджена на конкурсі „Народньої Справи 1930 р. першою нагородою). —

НАКЛАДОМ ВИДАВНИЦТВА „НАРОДНЯ СПРАВА“
ЛЬВІВ, БОЇМІВ 4.

ЛЬВІВ 1930

З друкарні Щасного Беднарського,
в аренді „Кооперативи Графічного Промислу“
Львів, Ринок 9. Телєфон 76-14.

2

ЧИ СЕ ТАЯ КЕРНИЧЕНЬКА...

Лежала роскішна, гірська долина в святочнім строю і, мов дівчина до леґіня, всміхалася до сонця. Закосичена роєм весняних квітів замаєна зеленню, покрита сніжнобілим покривалом садів. Лежала усміхнена серед гордих Карпатів.

Дяків Андрій вигравав на сопілці і приспівував:

Ой, калина - ягодина зацвіла біленько,
Чи не вийде під калину дівчина - серденько....

співав і тут-же вигравав на сопілці те, що переспівав.

Звідси гора, звідти гора, в середині я йду,
Счарувала чорнобривка, до дому не зайду...

Андрій стояв на кладці над Шкляним потоком. Від часу до часу поглядав на ліво і грав, а потім співав:

Забули мя побратими, забула родина,
Ой, тілько мя не забула молода дівчина.

Та дівчина здавалося, забула, а може не чула пісні, бо даремно поглядав на ліво Андрій. І знов понеслись звуки сопілки і молодий, гарний голос заспівав:

. . . . . . або буду ґайда,
або сяду на коника, гайда, коню, гайда!

— Що ґайдою ти не будеш, то дам собі голову зрубати, — заговорив і засміявся знайомий голос.

Андрій глянув на ліво і зняв капелюх. На кладку зійшов дядько Сидір, приступив до Андрія та подав йому руку.

— На віки слава — відповів на Андрієве поздоровлення. — Так, так, синашу, — говорив дальше, сміючись, — по руках писар, а по голосі дяк. Вибирай, що любе.

Андрій почервонів. Він хотів сказати: — Нічого мені тепер не треба, коби лиш Анна скоріще вийшла! — одначе нічого не сказав.

— Чого мовчиш? — говорив дядько Сидір. — Тяжко рішитись? Знаю, знаю, що хочеш сказати. Поживем - побачим? — Егеж, і я так кажу.

А батько — чи дома?

— Лишив дома — осмілився Андрій.

— Читає «Житія»? Піду, послухаю, та люльку викуримо одну - дві вкупі.

Дядько Сидір пустився йти дальше. — А ти, чи стежку забув? — кинув ще на відході. — Ну, ну — заспокоїв Андрія, коли сей не знав, що сказати, всміхнувся лагідно і пішов в село. В десяти кроках стежка зверталась праворуч в густі, зелені корчі і Андрій стратив дядька Сидора з очий.

Леґінь стояв хвилину мовчки і дивився на право. Там на дорозі грала сопілка, співали та сміялись хлопці. Він не міг їх бачити, бо гостинець ховався в зелених букових корчах; і хоть рад був знати, хто там є, та не хотілось йому покидати кладки. Стояв і слухав. В тій хвилині почув, що зліва від писарівки хтось надходить.

Невеличка громадка смерічок заслонювала йому вид, тож зійшов з кладки, подався кілька кроків стежкою в гору і глянув.

— Анна! — мало не крикнув на голос і пішов напротів.

Дівчина також побачила Андрія. Вона стала, а румяне лице ще дужче запалало.

— Коби знала, що ти осьде стоїш... — забренів її голос і урвався...

... — булаби вийшла тому дві години — докінчив весело Андрій.

І добре зробилаб — а то я вже всі співанки виспівав.

— Егеж, булаби пішла собі поза Савулу. Бачиш — аж туди оминалаб сю кладку — і вона показала рукою.

— А якби і там мене зустріла?

— Тоді скинулаб постоли, перейшла би Бистрицю, пішла через Дроньську, Грибище на міст і в село.

— А якби на мості я тебе спіймав? — засміявся Андрій і взяв дівчину лівою рукою легко за стан.

— Тоді — тоді взялаб тебе за голову і...

Андрій глянув на сю молоду ялицю, що вогнем горіла і легко дрiжала в його руці, бачив, як хвилювали під мережаною сорочкою її груди, — і сам задрожав.

— І... і що?... допитувався. Та не ждав відповіди. Правою рукою пригорнув її чорняву головку до себе і голосно поцілував.

— І в Бистрицю кинулаб з моста — крикнула Анна, вирвалася з обіймів Андрія і кілька кроків відскочила. — Не підходь — говорила, відступаючись, до Андрія, який тепер ішов до неї.

— Знаєш що, Анно? Помирімся!—просився Андрій.

Дівчина глянула на леґіня, всміхнулась, а той вже стояв коло неї.

— А більше не будеш? — запитала.

— Ні, не буду. — І вони помирились.

Стежкою зі села наближались хлопці, граючи та приспівуючи. Чути було дівочі голоси: Чи се тая керниченька, що голуб купався...

Хлопці кінчили: Чи се тая дівчинонька, що я в ній кохався.

— Ходім відсіль — сказала Анна; обернулась і пішла стежкою долі понад потоком. Андрій ішов за нею.

І стежка і невеличкий потік, що його Шкляним прозвали, ховався в зелень букових корчів. В їх тіни щебетала пташина, перелітала з одного деревця на друге, або пурхала весело в голубий простір, коли наближався Андрій з Анною. Вони ішли мовчки. Аж коли почули недалекий шум Бистриці, сказала дівчина:

— Се вже Савула.

Савула — не висока, та доволі розлога гора, що тягнулась вздовж Бистриці і кінчилась там, де Шкляний зі шумом вливався до ріки. Її східний і північний беріг, полосканий водами Бистриці і Шкляного потока, був стрімкий та неприступний, а західний спадав ла-

гідно аж до села. Майже ціла покрита мішаним лісом, лиш де-неде виднілись чисті галяви.

На сій горі сидів колись богатий ґазда Савула. На високому березі Бистриці мав простору хату, в оборах сотні овець, десятки корів та волів; в кованих скринях — червінці і доньку-одиначку Марію в світлиці. А закохався в Марії убогий леґінь Мусій і вона його полюбила. Та коли Мусій попросив Савулу, щоби той дав йому доньку, старий засміявся і спитав:

— А чи богато в тебе ґруня*) ?

— Не маю нічого — відмовив леґінь. Осе все, що на мені.

— Тоді — бувай здоров — сказав Савула, а Марію віддав за другого, богатого.

Плакала Марія, коли вінчати їх вели, а в церкві сльози потекли річкою. Плакала першого, другого, третього, четвертого та пятого дня за столом, хотяй музики грали. Кажуть, що її сльози гору промили. А шестого дня зірвалася буря, ударів грім і беріг високий урвався та з хатою, з цілим ґаздівством пішов у Бистрицю. Ріка схоронила Марію з її нелюбом, Савулу з його скринями червінців і пяних весільних гостий. Сліду не осталось з богатого ґаздівства, лише Бистриця на тому місці плаче жалібно, як отта нещасна Марія. Люди по заході сонця туди не заходять; а проходючи в день хрестяться і говорять Отченаш за нещасні душі.

Леґінь Мусій тужив довго за Марією. Потім пішов у опришки і повис на гилі.

Андрій і Анна звернули стежкою на отту гору Савулу, на котрій знали кождий корчик, кожду деревину. Ще малими бігали туди збирати ягоди, або оріхи і нераз утікали стрімголов, коли хто крикнув — ай, Савула! Тепер вони помало підіймались у верх і гадка про старого скупаря Савулу їх не здержувала. Відомими корчами ліщини вийшли на поляну, вкриту пестрими квітками, потім стежкою через невеличкий лісок смеречини вийшли на самий вершок Савули. Він був порослий доволі густими корчами грабини та бучини.

*) Грунту.

Денеде можна було стрінути невеличку, чисту галяву, на якій зеленів корч ялівцю, або стояла самотна смерічка.

На високому березі посідали обоє. Глибоко під ними пінилась Бистриця і несла свої води туди, далеко, праворуч попри писарівку і там за Клином пропадала. Анна дивилась в той бік і там між зеленю, поміж білим квітом яблунь та груш побачила свою хату. Задивилась і відвернутись не могла.

— Господи, — заговорила по хвилі і глянула праворуч у води ріки — а все мені з тямки не сходить отта нещасна Марія. Якби так на мене, то не послухалаб батька ні защо в світі.

— А що ти зробилаби? — поцікавився Андрій.

— Пішлаби в світ за очі сама, або з Мусієм, працювалиб і жилиб собі тихо, чейже таки пережилиб батька. А колись вернулиби сюди і жилиб дальше щасливо. А так...

Раптом урвала на слові.

Здоровенна плита перелетіла зі свистом понад Андрієвою головою, мало що не зірвала капелюха з ґотуровим пером і зробивши великий лук, упала в ріку.

Андрій зірвався на ноги і хватив за свій топірець. В цій хвилині знову зашуміла здоровенна камінюка, та мабуть кинута лівою рукою бо перелетіла між Андрієм і дівчиною і знову впала далеко в ріку. Андрій кинувся в той бік, звідки невдалий напасник кидав плиттям. Зробивши кілька скоків, почув, що хтось швидко, трясучи корчами утікає з гори до села. Андрій здогонивби свого суперника, хочби се й олень був, та він роздумався.

— Воріг, що тікає, не такий дуже страшний — подумав, — а лишати Анну одну, тут на Савулі, хочби на хвилину — не можна.

Він завернув назад до дівчини, що сиділа мов камяна.

Коли побачила Андрія, промовила тихо: — Господи, я ледви жива.

Вона тремтіла, як осиковий лист під вітром.

— Нема чого боятись — заспокоював Андрій дівчину. — Воріг вже певне аж у селі.

— Так тобі здається — встаючи, сказала Анна і похитала головою. — Я чогось не можу заспокоїтись. Ми ходім відсіля — ходім, Андрію, чим найшвидче. — І наче лякаючись, що Андрій лишиться один на Савулі, вона взяла Андрія за руку і силоміць потягнула з гори.

Андрій ішов. Він наче був на хвилину вспокоївся. Одначе сей спокій тривав коротко і зараз думки його вертали назад до невідомого ворога. В грудях закипіло.

Хто посмілився нападати на нього, що злого кому він, Андрій, зробив? Чейже приятель не метав на нього камінним плиттям. Ще трошки і одно з них, він або Анна, лежалоб на дні кручі з розбитою головою. І Анна чула, як Андрій заскреготав зубами.

Він мав ворога.

Свідомість того, що Андрій має ворога, що лихий чоловік важить на нього — застановила леґіня. Він знов наче вспокоївся. Ішов мовчки, перебираючи всі свої поступки останніх днів. Не знаходив нічого. Глянув на Анну,що йшла передом, не оглядаючись і кров вдарила йому в голову.

Це за неї — не що, лиш за Анну.

І він запитав : — Анно...

Дівчина оглянулась і стала.

— Ти не знаєш, хто то був ?

— Я ? — Дівчина здивувалась, звідки Андрієви прийшло на гадку таке запитатись. — Не знаю — відмовила.

Мовчки зійшли до Шкляного потока і перейшли на той бік.

В сім місці Анна перехрестилась.

Стежиною понад понад потоком дійшли мовчки до двох ялиць, звідкіль було видно цілу пасарівку і в білому саду з ґанком хату писаря Гарматовича, або инакше : дядька Сидора, котрого Андрій чогось боявся, хоч і сам не знав чого.

Сей дядько Сидір був батьком Анни, а Анна була його одинока донька.

Андрій і Анна дійшли до двох самітних ялиць і стали.

Коло тих двох ялиць вони часто сходились, тут звичайно і розходились. Анна ішла домів, Андрій коли не з нею, то ішов праворуч на кладку і в село.

Стали і дівчина глянула на Андрія. Він був понурий і сей раз не думав іти з Анною до її хати. Він подав дівчині руку і сказав:

— Другим разом зайду! — обернувся і пішов до кладки.

Анна стояла, наче вкопана.

— Андрію! — Голос її дрожав. Дівчина майже плакала.

— Чого? — Він став і оглянувся.

Анна підійшла до нього.

— Вір мені — і забожилась, — що нічого, що нічого не знаю та не відаю. Сльози потекли по її блідому личку.

Леґінь змяк. Він пригорнув її до себе і сказав:

— Не плач, я ще сегодня буду знати, хто мій воріг.

Він завів Анну на писарівку.

Там в тіни старої груші сиділа тітка писариха і читала з молитовника. Андрій поцілував тету в руку, лишив дівчину з матірю, а сам завернув і пішов у село. При матері Анна журитись не буде.

Писариха глянула крізь окуляри на доньку.

— Чого твоє личко таке червоне? — запитала.

— Певно від сонця — відказала Анна і пішла в хату.

Там затерла рештки слідів свойого дівочого жалю.

СТАРІ ПРИЯТЕЛІ.

Лишивши Анну з матірю, Андрій завернув і пішов стежкою в село. Коло кладки став та хвилину надумувався куди йому йти: через кладку в село, чи ліворуч потюком на міст і на гостинець. І ліворуч на гостинці, коло коршми, і праворуч в селі, грала сопілка, співали та бавились хлопці. В селі, на роздоріжжі коло Дутчаків — під хрестом — було веселіще. Андрій перейшов кладку та подався в село.

По дорозі пристав до нього Палійчуків Олекса. Вони поздоровкались і пішли разом.

Коло Дутчаків — під хрестом — було справді весело.

Невеличке роздоріжжа було повне людий ріжного віку та росту. Були тут старі ґазди і ґаздині з дітьми, леґіні і дівчата. Молодіж танцювала при звуках сопілки; дехто стояв та приспівував тим, що танцювали, инші спочивали після танцю, стираючи піт з чола. Старші ґазди сиділи на великих каменюках, що тут кругом лежали, і пакали свої люльки. Вони сиділи громадками і в кождій громадці провадились оживлені балачки. Про війну, про столітнього, кривого вовка, що потічанам вівці забирає і що його куля не імається! Найстарший у селі дід Прокіп добре памятав і розказував у свойому гурті, що одної неділі осьде Довбуш гуляв з Вівчуковою Явдохою, чорнявою молодицею. Пяний, сипав кругом червінці і залишив на памятку Добущуків у селі — сих, що на Головатім.

Ґаздині сиділи зокрема і собі розправляли провсячину.

Тутже з краю стояв мохнатий, камяний хрест з Роспяттям Ісуса. Стояв від непамятних часів, а кожде нове покоління доставляло від себе одну підпору, щоб отте Роспяття передати своїм нащадкам.

Андрій з Олексою пристали непомітно до гуртка своїх товаришів.

Тут розказував Зосім Головчуків:

— Який там Савула в білий день — привиділось тобі чи що? А він: — Бачив, — каже, — оттак, як

тебе бачу. — Було йому ще й сердака лишити — не займавби, сміюся, — а з Тодіра мало душа не вискочить. Пішов городами.

— Се він про кого? — запитав Андрій Тимка.

— Таже про війтового Тодіра. Тікав зі Савули, що й крисаню загубив. Каже, що старий Савула за ним гнався.

— Коли? — аж крикнув Андрій.

— Недавно. Буде з година тому.

— Зосім побачив Андрія і звернувся до нього:

— Ти скажи, Андрійку, сам, чи се може бути правда?

І Зосім розказав, як стрінув Тодіра, що тікав зі Савули і говорив, що будьто за ним старий гонився.

— Коли пяний був, то може й справді бачив Савулу — завважив Андрій. Одначе товаришам не сказав нічого.

— Тай дурак-же сей деревяний — так прозивали війтового Тодіра. — Якось признався мені — говорив сміючись Зосім, — що любить Сидорову Анну. Каже — боюсь займати, щоб по пиці не дістав.

І Зосім і ціла громадка голосно засміялась.

Андрій також сміявся. Він рад був Зосімови за його веселу балачку, що розяснила Андрієви болючу загадку, дякував йому в душі, що нехотячи вказав йому на того, хто на Савулі метав на нього і на Анну плиттям.

— А ви знаєте, що? — говорив Зосім. — Ходім на Савулу. — Коли старий дійсно вийшов грітися на сонце і його Тодір бачив, то і ми ще його застанем!

— І справді — крикнули хлопці. — Ходім!

Вони знялися, мов рій, і подалися в сторону Савули.

— Ти не з нами? — запитав Зосім Андрія, побачивши, що той лишився.

— Мушу домів. А ввечір де будете?

— У Самуся. Вийдеш?

— Егеж! — сказав Андрій і пішов до дому.

Він немав потреби йти домів, одначе ішов, бо тягнула його туди якась укрита туга. Буревій, що не-

давно пронісся над його головою, мучив Андрія. Він шукав спокою і тому йшов домів.

Через перелаз скочив у свій сад, що білів цвітом, наче снігом покритий і окутаний араматом меду бренів роями пчіл і пташок.

На зваленому пні старої груші сидів дядько Сидір і дяк Дмитро, Андріів батько. Вони курили люльки і балакали голосно та здавалося, не бачили Андрія. Сей хотів пройти незамітно, одначе батько задержав його.

— А йди, посидь з нами.

Андрій підійшов і поздоровив.

— Ти від хреста ? запитав Сидір. — Розкажи нам, що чув цікавого ? Давно ми вже там були — звернувся до дяка — а здалосьби піти, бо люди забудуть, що живемо на світі. Щож — нічого не чув ?

— Та чув богато — та се здебільшого самі дурниці. Ось лиш у потоках знов вовк забрав пять овець у Трохима. Кажуть, якийсь кривий, столітний. Гонили за ним всі потічани і нічого не вийшло. Скрився на Шклярівці.

— От бачиш — заговорив Сидір до дяка, продовжуючи попередню поважну розмову. — Убилиб отого вовка і ніхто не подумавби при тім, що його голод вигнав з ліса і що йому також треба жити так, як і всім другим сотворінням божим. Ми говорим : вовк лихо наше, убити його, а вовк у своїх десь вертепах проклинає нас, людий, і своїм вовчим розумом міркує, що світ краще виглядавби і йому краще жилосьби, якби нас не було.

— Егеж — усміхнувся дяк. — Подумаєш і виходить, що ціле життя наше — один великий гріх.

І наче змучили його вже сі поважні думки приятеля. Він махнув легко рукою і звернувся до сина :

— Андрію, а ходи сюди !

Андрій сидів осторонь, слухав уважно, що вони говорили, та до розмови не мішався. Тепер устав і підійшов до батька.

Дяк виймив із череса гарну поливяну люльку і дав її Андрієви, що покраснів і стояв наче вкопаний.

— Сідай, закури з нами.

— Дякую, дєдю. Дай вам Бог здоровля та довгий вік прожити. Він зігнувся до батьківської руки і поцілував її.

— Ти мій старший — ти гідний...

Андрій дотепер не курив. Він знав, що сего собі не бажає батько, а чого батько не бажав, того не робив син. Він дуже любив батька і коли почув тепер так мягко — ти мій старший — ти гідний — то душа його переповнилась тим великим почуттям до свойого дєдя і в очах затремтіли сльози. Він хотів кинутись батькови на шию.

— Осьде й тютюн. Може тобі ще й набити?

— Та в рот подати — додав Сидір і оба засміялись.

Андрій також усміхнувся та взявся набивати люльку.

А батько і Сидір вже курили, пакаючи свобідно, а лиця їх були погідні, як отте сонце, що клонилось до заходу.

— Бачу, сопілки не маєш при собі, — звернувся батько до сина. — Збігай, винеси...

Андрій швидко подався в хату.

— Я тобі кажу, — говорив дяк приятелеви, — життя булоб тяжке, якби не сі хвилини радости, що їх нераз зазнаєш. Мов мід, солодять тобі душу і все лихо забувається. Чи памятаєш, як тяжко було мені, коли моя Настя нас покинула? Мій Боже — думалось — не переживу.

— Лишила тобі синів; оставила другу надію... А гідні оба...

Радів дяк, що приятель хвалить його дітий.

— А думаєш, клопоту нема? — звернувся до Сидора. — Є, ще й кілько! Нераз аж голова болить. От Андрій. Він добрий, слухняний і до роботи не лінивий. Та запальчивий і бойкий. А так — нічого

злого по нім не помічаю — тільки, що в останнім часі робота в його не така жива; мов сонний ходить.

— Може не спить по ночах? — сміявся Сидір.

— Коби не спав, то і журби не булоб. Не булоб дива, що сонний, а то — сам не знаю що думати.

— І я не знаю — усміхнувся Сидір.

Вони оба знали душу Андрія, вони знали де літають його думки тоді, коли при роботі стане і задивиться далеко перед себе. Вони знали і раділи в душі. Сидорови було весело думати, що його Анна та Андрій се одна душа, як він і дяк Дмитро. Дяк радів, що його надії здійсняться. — Андрій візьме Сидорову Анну і вони будуть свої — раз на все.

— Дмитре — говорив Сидір — ми ще доживем щасливого дня.

— Дай то Господи...

Сонце на хвилину спинилося на Дроньській. Якось дивно глянуло в очі обом приятелям, освітило їхні надії і раптом зникло за смерековою стіною.

Андрій надніс сопілку і подав батькови.

Старий взяв сопілку і заграв. Зразу тихо, опісля чимраз голоснійше понеслись садом звуки сопілки, в яких мішалась жура і радість. Старі яблуні заколихались наче у танцю, а Сидір весело приспівував:

.... казалась ми прийти,
тай не знаю, що робити, чи іти чи не йти.

Як тому богато літ...

Сидір та Дмитро прожили свої літа, як брати. Дід і прадід Дмитра були дяками, а батько Сидора, о. Семен Гарматович, був у тому селі священиком. Хлопці зростали в купі, разом забавлялись, потім учились аз-буки і разом пішли до Станиславова на дальшу науку. Учились не зле, одначе міська школа не дуже їм подобалась, бо коли їхали до міста, то цілу дорогу втирали сльози, таксамо цілу дорогу раділи, коли бувало їхали на свята домів.

З шестої кляси обох їх, Гарматовича і Сегедюка, виключили.

Виключили їх за приналежність до тайних революційних гуртків, що їх у пятьдесятих роках, зараз

по скасованню панщини, було повно по більших містах Галичини. Кружки ті були виключно польські та крім протиавстрійських та польських патріотичних думок вони голосили так богато заманчивих загальних кличів, що вони не могли не прийнятись в душах молодих, запальчивих хлопців. Оба товариші пристали до орґанізації, брали участь у сходинах і стали діяльними її членами. Власти знали, що такі гуртки є і зразу дивились на всю їхню роботу крізь пальці. Аж коли кружковці стали зовсім явно виступати зі своїми думками, — пішла нагінка, почалося слідство і Гарматович та Сегедюк опинились поза брамами середньої школи. Мало не дістались до тюрми...

Хлопці були за молоді, щоб ломати собі голову над тим, що сталось. І коли вернулись пішком у свої гори, а о. Симеон прийняв їх обох сердито: тепер будете вівці пасти — то се хлопцям звучало так, як голодному, коли його хлібом страшать. Життя стало здаватись їм ще веселійше після науки, міських мурів та станиславівського болота.

Хлопці виросли на леґінів.

Небаром умер о. Симеон і лишився Сидір з матірю вдовою. Та добрий батько лишив їм показну суму заощадженого гроша; вони купили собі гарний шмат землі, поставили хату і заложили ґаздівство. Сидір розвів сад, переніс батькову пасіку, оженився з розумною дівчиною Олесею і став у селі писарем. Його куток названо писарівкою і не було в селі кращого та більш маючого ґазди над Сидора.

Тодіж таки і Дмитро оженився з своєю Настею та став по смерти батька дяком.

На місце о. Симеона прийшов молодий священик о. Роман і дяк став молодий, лише церковця залишилась старенька, що мов грибок, ховалася між високими, розлогими липами.

А Сидір і Дмитро лишились і до нині добрими приятелями.

Пережили чимало добра і не одного лиха зазнали, та дружби їхньої нічо не зломало, хоча вже й постарілися.

Сі звуки сопілки, що так мило гомоніли по дяковому саду, привернули в памяти обох приятелів давне і недавне минуле. В серці оживали давно забуті пісні і звуками сопілки лунали в заходячому сонцю.

— На, сину, грай дальше. Я вже своє переграв, — і сопілка замовкла.

Сидір глянув питаюче на друга, немов хотів сказати:

— Ні, ще не все... Ще тої, що за нею оба так тужимо...

Дяк здавалося зрозумів погляд приятеля.

— А тої Андрій вже нам заграє... сказав він.

Сидір устав і глянув на Шклярівку.

— Сонячко сідає — пора мені додому.

Викресав ще вогню, вони закурили недокурені люльки і пішли через сад на дорогу.

Дмитро відвів приятеля за ворота свойого ґаздівства.

РІДНЕ ГНІЗДО.

Сонце золотило ще верхи Росохатої та Шклярівки, коли дяк Дмитро розстався зі своїм приятелем.

Молоде, весняне життя било з кожної деревини, плило з кождого садка то щебетанням пташок, то звуками сопілки.

Дмитро здержав на хвилину свій зір на Росохатій і заслухався. Та заразже повернув назад до тих думок, що їх викликала із дна душі сопілка і які роєм літали над його головою.

Він пішов садом.

Тут кожда деревина виплекана його руками, на сій землиці сотий раз відбивається його слід. Він ступав по ній легонько, з любовою, щоби не роздавити травички, що тут поросла. А травиця відчувала се і росла буйно, цвіла пестро та радувала серце свойого ґазди.

Ставаймо свідомими!

Покидаймо погані привички!

Тягнуться тепер ще досить довгі вечорі. Варто над тим приризадуматися, як ті вечорі переводять на селі. Женщини мають досить хатної роботи і коло господарства і нераз аж до півночи працюють. Але мужчини не так. Чоловіки й парубки по більшій части ті довгі вечорі обертають на некористь так для свого тіла як і для душі. Щож вони роблять? Ото приміром сходяться до декотрих домів і часто по цілих ночах в карти грають. А яку користь приносять карти, то всі добре знаємо. З того є і втрата і сварка і ворогування. То так мають чесні люде ті вечорі переводити? Чи не мають чим іншим занятися? Освітна праця повинна конечно розвиватись на селі. Прецінь ще є такі села, де не заходить ні одна часопись. — Чи то повинно бути? Часом коли говориться господарям на селі про читання добрих часописів або книжок, то вони тільки нарікають на тяжкі часи. Се правда, що нині на селі нема розкоші, але як стараємося за корм для тіла, то повинні ми знати, що дух наш потребує також корму, а ним є добра часопись і книжка. Та на жаль знаю таких господарів, що могли би передплачувати часопись і купити книжку, але щож, вони ще не розумıють, що то значить. Що їм там справи суспільні, національні, що їм принижена Батьківщина! Вони не знають, що якби народови було ліпше, то і вони всі були би богатші і ліпші господарі. А до того може дійти, якби всі горнулися до освіти, а освіту дасть лише добра ґазета і книжка!

Чи не ліпше було би взяти ти вечером до рук часопись або книжку (розуміється добру), сісти коло стола і перечитати голосно, щоби всі чули? Чи то не приємність для себе і других?

Не повинен жаден шануючий себе господар ходити до шинку, щоб почути „щось нового“, або ходити за картами і грати старого передвоєнного „фербля“ бодай сірниками, як нема стільки грошей, і закладати собі друге „Монте Карльо“! Чи не ліпше передплатити собі „Народню Справу“, таку добру часопись, чи з того не буде далеко більша користь, як з карт і пустих балачок? Треба тих кілька золотих конечно на чімсь заощадити, щоб мати на часопись Скілько то гроший пускаємо нині з димом! Прецінь нині той, що й найменче курить, прокурить тижнево 2 зол. а є і такі, що прокурять 1 золотий на день! Бійтеся Бога! І на то гроші мусять бути а на часопись нема, хоч вона коштує тілько не цілих **4 сотиків денно**! Тілько, що оден „дамскі“. Чиж то неможна так зробити, а вже тільки за ту дрібну ощадність вистарчилоби на передплату доброї часописи! Тож така ґазета, як „Нар. Справа“, коштує лише 1 золотий на місяць! Вже час, щоби збудитися з тої вікової дрімоти, і взятися до освіти, бо освіти нам конечно потрібно. Скілько діється нині ріжних злочинів, а то все наслідки темноти. А передовсім нашій молодіжи конечно треба освіти!

Правда, є такі гарні села, що з них варто собі брати примір усім, і є в кождім селі бодай кілька свідомих молодих парубків і господарів, але сумно що їх ще так мало. Ми хочемо тут опамятати сліпих і темних.

Бо ще є по наших селах ще богато такої молодіжи, що дике плем'я папуасів в Австралії є богато культурніще від неї. Для неї треба освіти, щоб не броїла стільки і так як свідомим і чесним людям личить, взялася до культурної праці. до ліпшого, щоб знала історію своєї Батьківщини і для Неї жила. Кров стинаєся в жилах, коли чоловік дивиться на ті вибрики, ножі, револьвери, і инші знаряди морду в роботі. Цілковитий брак моральности, так в мужеській як і женській молодіжи зауважите не в однім селі.

Молодіжи! заверни з дороги, по котрій ходиш, берися до освіти, користай добре з тих довгих вечорів, здобувай образовання через читання добрих часописів і книжок, щоби з вас родичі мали потіху на старі літа і наш Народ український і наша рідна земля щоби знайшли в вас поратунок!

Ілько Матвіїв,
муж довіря „Народньої Справи“ в Журатин і, пов. Камінка Струм.

ГОСПОДАРСЬКІ СПРАВИ

Що то є кормова одиниця.

Наші господарі нераз читають в ґазетах і книжках про так звану кормову „одиницю“ та кормову давку (порцію) при годівлі звірят. Це ніби є ті мірила, по яких ми маємо годувати звірята по припису і прибутково. Отже, що то є одиниця і норма?

Коротко скажемо таке. Господар має в свому господарстві ріжні корми, починаючи від соломи до макухів. Кождий з цих кормів є ріжної вартости. Скільки якого давати, щоб не передати або недодати, — тяжко на око вгадати. Отже вчені над всіма кормами зробили досліди і взнали, скільки кождий корм дає поживи. Звичайно корм оцінювали після кількости білків або крохмалю в їжі. Далі вчені прослідили, скільки якій худобині треба дати їсти, щоб це було і ощадно і поплатно. Отже коли оцінили їжу і взнали, скільки тої їжі треба худобі, то легко склали собі табличку і сьогодня легко худобу кормити, коли маємо вагу і цю табличку.

Вчені всі корми порівнюють з **1 фунтом вівса і цей фунт вівса взяли за кормову одиницю.** (Так, як приміром 1 метер є одиницею довжини). Одному фунтови вівса дорівнює три чверти ф. ячменю, $^3/_4$ ф. жита, $^3/_4$ ф. кукурузи, $^3/_4$ ф. льняного і соняшникового макуха, 1 ф. проса, 1$^1/_4$ ф. ґрису, 1$^1/_4$ ф. гречки, 1 ф. гороху, 3$^1/_4$ ф. бараболі, 9 до 10 ф. пашних бураків, 7-8 ф. моркви, 3 ф. солодкого сіна, 7 ф. зеленої люцерни, зеленої конюшини, 2 до 2 і пів ф конюш. сіна, 4 до 5 ф. ярої соломи, 5 до 6 ф. соломи озимої, 6 і чверть ф. збираного молока, 12 ф. сироватки і так далі. З цеї таблички видно. яка їжа чого варта, бо кожда з них дорівнана до кормової одиниці (до 1 фунта вівса).

Що то є кормова норма (давка, або порція)? Тепер, коли ми знаємо, що одна кормова одиниця є 1 фунт вівса або 3 ф. солодкого сіна, або 4 до 6 ф. соломи, чи 4 ф. бараболі, то легко взнати і кормову норму для звіряти. Треба лише знати, скільки важить звіря і скільки цих кормових одиниць звіряти треба дати, щоб це було для нас ощадно, а худобині корисно. Вчені підрахували все це в таблиці, яку тут подаємо:

Жива вага корови	Кормові одинички
300 кґр.	6,9
350 —	7,4
400 —	8,3
450 —	9,2
500 —	9,6
550 —	10,3

Отже з цеї таблички видно, що кождому звіряті відповідно до його ваги треба дати відповідну кількість цих кормових одиниць для якого будь звіряти і це зветься в науці **кормова норма.** Ця норма або давка змінюється залежно від трох причин: 1) коли звіря годуємо на прибуток (сало, молоко, мясо, приплід), 2) коли звіря годуємо в час праці (оремо, возимо) і 3) коли звіря нічого не робить, нічого не дає, а так жиє, аби не марніло (коні без роботи, ялова корова, льоха в перші дні по злучці). В залежности від цього кормову норму або троха збільшуємо або троха зменшуємо.

Як же встановити (скласти) кормову норму чи давку для якогобудь звіряти? Припустім, що ми державмо молочну корову, котра важить 400 кґ. Цій корові треба дати (як в табличці) 8 цілих і три десяті корм. одинички, тобто для неї 8·3 буде кормова норма. Щож це значить і як це розуміти? З вищесказаного знаємо, що 1 кормова одиниця є рівна 1 ф. вівса або три чверти ячменю, або 3 ф. сіна, або 5-6 ф. соломи, або 10 ф. бураків, або 1 і чверть ф. ґрису. Щоб скласти для нашої корови давку, треба з цих кормів скласти мішанину на 8·3 одиниць, чергуючи пашу грубу (солома, сіно, бураки) з пашою ситною (зерно, ґрис, макухи). Отже на 8·3 одиниць корові дамо: 18 ф. (3·5 один.) соломи, 3 ф. (1 од.) сіна, 2 ф. (2 і чверть один.) ґрису, 1 і пів ф. (1·5 один.) ячменю. Все це разом дасть 8·3 одиниць, то є кормову норму для корови в 400 кґ. ваги. Таку порцію поживи повинна діставати молочна корова що дня.

Подібна кормова норма буде і для свиней. Припустім, що маємо підсвинка, котрий важить 60-70 кґ., йому по табличці треба дати 6·5 до 7 кормових одиниць. Цю давку складаємо з кормів, які свині смакують (сіна і соломи не їсть) та на що її годуємо. Великій свині, що важить 95-100 кґ., — треба дати 9·5-10 корм. одиниць і так далі.

(УВАГА: З того бачимо, що ліпшого корму треба давати менше, а гіршого більше, але корми треба мішати відповідно. Такі кормові одиниці і „порції“ обчислили вчені і для людей і приміром при війську дають воякам їсти на підставі тих обчислень, так, що вояк їсть що дня таку саму „давку“, хоча і з ріжних страв).

—о—

Ще щось про сою.

В попередніх числах ми вже писали про сою досить докладно. Мимо цього багато читачів звертаються з запитами про сою, про яку вже писалось. Отже пригадуємо ще раз: Соя є у нас рослина нова; щоб плекати її зразу багато, є ризиковно, через те, що це є перша проба, так само, як і проба чужого насіння, бо краєвого насіння як виявилось, дістати не можна. Радимо виписувати сою в меншій кількости і навчитись коло неї ходити та випробувати, як вона на Вашому ґрунті буде рости. Ми знаємо, що соя чорна рання і жовта рання на ґрунтах під Львовом, в Стрийщині, Копичинеччині і Золочівщині дозріла і вдалась. На решту повітів відомостей нема, тому в цих повітах треба перевести з соєю лише проби, щоб потім не нарікати. А друге те, що сої є дуже багато відмін (сортів). Коли наші фірми випишуть сою з Чехії, Австрії чи Німеччини навіть як ранню, то чи та чужа соя добра у нас дозріє, ручити напевно не можна. Радимо з цією чужою соєю в цьому році зробити лише проби. Иньша річ коли хто дістане сою місцевого плеканя.

Заграничне насіння сої можна дістати в Кооперативі „Рій“, Львів, уз. Собіського 28. Треба прислати замовлення і рівночасно кілька золотих (3 до 4) на завдаток, бо ще невідомо, скільки буде коштувати 1 клґр. Насіння вишлють почтою і за післяплатою побереться решту грошей.

— —

Чому збіжа росте в руно а зерна мало?

Такі випадки трапляються не у одного нашого господаря та й не в одному селі дуже часто. Причиною цього небажаного явища є те що ми невміємо використувати гній

ЛЬОСОВАННЯ НАГОРОД

відбудеться в неділю 23-го березня

о год. 11 пер. пол. в редакції „Народньої Справи“.

До Комісії вильосовані оці три мужі довіря:

1. Василь Глуханюк, Тишківці пов. Городенка.
2. Андрій Ґавур, Русилів пов. Камінка струмилова.
3. Михайло Трофимчук, Тараканів пов. Дубно.

Ці мужі довіря приїдуть до Львова на наш кошт. Просимо їх повідомити нас, чи приїдуть (в неділю 23.III. рано повинні бути у Львові в нашій редакції). Кошта подорожі звернемо їм у Львові. Окремих писем не висилаємо.

і ґрунт під ту чи иньшу рослину. Господареві треба знати, що в солому жене гній азотовий-обірник. Коли до цього в ґрунті є гній фосфоровий то буде і солома і зерно, колиж поле угноювати лише обірником а фосфорового погною не буде, то здорові рослини видадуть лише врожай соломи.

Колиб фосфорового гною (суперфосфат, томасина) з тої чи иншої причини дати не можна, то на обірникови ліпше сіяти не збіжеві а пашні і окопові рослини додаючи потасових угноїнь.

На полях, де збіжа має слабу солому а зерно дорідне, треба до дати погноїв азотових тоді врожай і соломи і зерна побільшається.

—о—

Насіння для посіву треба байцувати.

Кождий господар бачив на збіжу головню (кукуруза, пшениця, овес, ячмінь) — або иржу на листях (ячмінь, пшениця). Це є ті пошестні хороби на збіжі, які тримаються, як сажа на зерні і з зерном розносяться знову на поле і рослини. Шкоди від цих хороб на полі є величезні, ми лише їх не бачимо, але рільники инших країв вже їх і вирахували. Доказано, що сильно заголовнене збіжа тратить четвертину врожаю зерна. Ця велика цифра невидимих страт заставила вчених ці хороби розпізнати і знайти проти них ліки. Отже сьогодня свідомий господар хоробу головню лічить тим, що перед засівом зерно байцує або, як ще кажуть, протрюєсиним каменем, формаліною, субліматом і иншим.

Як же це робиться? Є два способи байцовання зерна: спосіб мокрий і сухий.

Мокрий спосіб: Купуємо 1 кґр. синього каміня (купервас). Спочатку роспускаємо його в 2 до 3 літрах теплої води, а потім цей рощин вливаємо до цебра чи бочки зі 100 л. зимної води. Все це добре розмішаємо. До цього рощину в цебрі даємо насіння (добре дати в кошикови аби легко було виняти). Насіння це добре мішаємо качалкою. Все, що сплине на гору, збираємо і спалюємо. По 5 минутах насіння з кошиком виймаємо і даємо його до другої бочки з чистою водою, або насіння зливаємо—прополікуємо. Потім насіння розстелюємо на плахти тонкою верствою, перегортаємо його і через один-два дні його можна сіяти. Колиб зерно треба було до посіву держати і довше, то його треба довше сушити і не класти до мішка, а залишити в стодолі на невеликих купах та час від часу перегортати.

Рощин з синім камінем можна вжити зо три рази. Після цього його треба змінити.

Про сухе байцовання скажемо на другий раз.

—о—

Що треба знати при пересаджуванню дерев і кущів.

Кождий господар пересадити дерево сяк так вміє, але не у кождого господаря деревця приймаються. Подамо тут кілька порад, які треба запамятати.

1) Коли купуєте деревця, дивіться, щоб коріння у них було густе, добре розвинене. Найкраще спроваджувати деревця з ближчої місцевости, з подібним, як у вас, ґрунтом.

2) Коли викопуєте деревце в шкілці чи в лісі, то лопату пускайте рубом до деревця, а не плазом, щоб не обтяти коріння. Обкопувати деревце треба не ближче ніж 30 до 40 цм. довкруги.

3) Яму на деревце треба копати ширшу в 3 рази, як є коріння деревини, яку садимо.

4) При посадці деревця глядимо, щоб воно після осаду землі не пішло в яму за глибоко. Тому садимо його троха вище поверхні ґрунту, пізніще воно разом з землею осяде і зрівняється з ґрунтом.

5) Всі обрізані лопатою чи обірвані, покалічені коріння деревця, перед самою посадкою ще раз загладжуємо гострим ножем та рани замащуємо глиною або мастею.

6) Коріння при посадці до ями не можна загинати і скручувати.

7) Під коріння тісно напхати землі, щоб там не залишились порожні діри. Землю довкола деревця впихати.

8) Свіжого гною чи мерви під коріння деревця давати при посадці не можна — инакше заведуться шкідники. Найліпше на початку дати доброї городної землі, н як деревце приймається, тоді дати гною.

9) Раніш, ніж посадити деревце, треба до ями забити колик-підпорку. Инакше можна пошкодити коріння.

—о—

Щоб мати доброго коня, треба добре доглядати його з замолоду.

Першою умовою щоби виплекати доброго коня, є, припустити кобилу в березні. Тоді лоша вродиться в лютому чи з початку березня слідуючого року. При цьому кобила саме під весну буде здібна до праці, а головне, що лоша рано піде на пасовисько і до осени виросте і зміцніє так, що легко перенесе зиму.

По 1½—2 місяцях по породі лоша почне потроха щіпати травичку, в цей час треба приучувати його кормити. Найкращим кормом для лошати буде овес. Цей овес треба подробити чи на раз змолоти, бо цілий овес заб'є лошаті піднебіння. Залежно від лошати та від молока у кобили, — лошаті даємо денно 80 дек. до 1·20 кґр. вівса. Для цього біля жолоба кобили влаштовуємо коритце для лошати так, щоб кобила його не дістала. Лоша їсть овес, скільки хоче, та запиває його молоком, скільки хоче, і нема страху, щоб воно переїлось.

Лоша треба відлучати на шестому місяці, по відлученню воно краще їсть корм і росте, а крім того кобила є вже знову жеребна і молоко потребує для молодого плоду. По відлученню лошати їжу йому збільшуємо, даємо йому свіжої паші, сіна, вівса, висівок, розтертої кукурудзи, льняної макухи, цукрового буряка, то що. До цих кормів обовязково треба додавати соли і пашного вапна.

Тепер коротко подамо, кілько якому лошаті треба дати кормових одиниць, щоб легко було їжу нормувати. Отже від 6 до 9 міс. даємо 12 один (12 фунт. вівса). від 8 міс. до 1 року—14 одиничок, від 1 — 2 років —15 „

Порівнюючи корми, подані в статті про кормові одинички, можемо ці корми відповідно міняти й замішувати.

—о—

Не доїти корови перед отеленням!

Наш муж довіря з Балаїв пов. Любачів пише: „В нашім селі і в сусідних деякі люде мають звичай доїти корови навіть ще на пару днів перед отеленням. Чи то не шкідливе? Відповідь: Так. Доїти корову перед отеленням не можна, бо це може бути загибіль для корови і для теляти. Ми писали про це в 4. числі „Нар. Справи" (з 26. січня). Корову треба переставати доїти вже на два місяці перед отеленням, а коли це корова худа, то і ще скорше. Бо корова потребує молоко на поживу теляти в лоні. Корова, яку видоюється ще до отелення, хоруе, і теля вийде слабе. — Треба читати докладно наші поради і їх триматися.

—о—

Що по чому.

Львів, дня 10 березня 1930. Ціни на збіжжа стоять без зміни.

ЗБІЖЖА.

(Ціни за 100 кґ. на стац. залад. Підволочиска.) За двірську пшеницю платять 33—34 зол., за селянську 30 до 31, за жито відбірне 16 — 17, жито звичайне 15 — 16 зол. ячмінь 14 до 14·50, овес 14 до 14·50 кукурудза 22·50 до 23·25, фасоля біла 50 до 60, кольорова 35 до 40, краса 45 до 50, горох пів Вікторія 25 до 27, горох звичайний 20 до 22, бобик 23·50 вика 23 до 27, гречка 20·50 — 21·50, лен 63 до 65, лубін синій 23 до 24, просо міс. 27 до 28, конюшина черв. 105 до 115, мак синій 150 до 160, мак сивий 110 до 120, мука пшенична 65%59—60 золотих, житна 35—36 зл., крупи греч. 44·50 до 46.50, крупи ячмінні 33 до 35.

ПАША. Сіно солодке прасоване 8·50 до 9·50, солома 5 до 6, конюш. сіно 13-14, сіно з тимотки 14-16, макухи льняні 32 до 33. Ґрис житний 8 — 8·50, ґрис пшеничний 10·50 — 11.

Ціни на збіжа у Львові на 2·50 — 3 зол. дороще на 1 сотнар.

Лен чесаний від 17 до 28 зол. зол. 1 сотн. Лен нечесаний від 5 16 золот. сотн. Клоча льняне від 6 до 15 зол. 1 сотн. Коноплі чесані від 18 до 25 зол. 1 сотн.

НАБІЛ.

Маслосоюз платить кооперативам 7. III. За масло солене експортове пріма 5.30, несолене десерове пріма 5.30, 1 літра молока 0·34, 1 літра сметани 1.80, за копу яєць 5·20, на базарі деталічна прод. 9—10 гр. за одно яйце.

МЯСО (у Львові)

волове 1·65 — 2·35 зол., телятина передна част. 2 — 2·40, безроги 2·60 — 2·90, кошерне мясо 2·20 — 2·50, курка жива 4 — 6, гуска годована 10 — 15 зол.

ГРОШІ.

1 ам. доляр	8.87¾	зол.
1 кан. дол.	8·75	„
1 фунт. анґл.	43·35	„
100 корон чеськ.	26·40	„
100 шіль. австр.	125·60	„
100 гульд. данц.	172·37	„
100 леїв рум.	5·00	„
100 марок німец.	212·75	„
Швайцар. франк.	172·20	„
Француз. франк	34·90	„

ХУДОБА.

За 1 кґр. живої ваги корова-віл 1.45—1.55 зол.

За 1 кґр. живої ваги теляти 1.20 — 1.48 зол. Ялівка — 1·50 зол.

— —

„Коминярське" право.

На часті запити наших читачів подаємо усі правні приписи, що відносяться до коминярів і їх управнень, а також, як ті приписи треба розуміти і як боротися з надужиттями.

Законні приписи про вимітання коминів для забезпеки від пожарів і про коминярів є такі:

I. Австрійський закон з 28. VII. 1786 р. (важний в Галичині) постановляє слідуче: § 23: „Кождий господар обовязаний що найменче раз на 8 днів вимести і вичистити шийку комина (в горі); Комин в хаті треба старанно вичистити що 6 тижнів в зимі і що 3 місяці в літі. Комини, до котрих не можна влізти, мають вимітати самі господарі або їх челядь; комини, через котрі можна пролізти до гори, має вимітати фаховий коминяр, а де нема сталого фахового коминяра в місци, вимітає господар дому або його челядь. Тому влада має старатися, аби громади там, де є коминярі, заключували з ними добрі умови, при чім влада має старатися, аби коминярі громад не обдирали, та щоби докладно і в своїм часі сповняли свої обовязки". § 24: „Начальники громад повинні мати нагляд над печами і коминами і провірювати доми." § 25: „В ціли докладного виконування цих приписів мають відбуватися в зимі два рази, а в літі один раз домові ревізії — що до забезпечення від огню. Ці ревізії має робити начальник громади при участи радних (або асесорів) і коминяра, — як коминяр находиться близько.

II. Польський промисловий закон (обовяз. в цілій Польщі) Розпорядок Президента Річипосполитої з дня 7. VI. 1927. — Дневник Зак. Р. П. ч. 53 поз. 468) постановляє в артикулі 43: Староство установлює для коминярів максимальну тарифу оплат, які вони можуть жадати; таку тарифу має Староство видати аж по засягненню думки громадської ради і ремісничої палати.

III. Австрійський громадський закон з 12. VIII. 1867 р. постановлює в § 27, що охорона від пожарів належить до власного обсягу діяльности громади, то значить, що громада в справі чищення коминів виконує сама тільки те, що постановляють вище наведені закони і відповідний правильник громадської ради. Повітовий виділ має лише нагляд над виконанням цих приписів у громадах а Староство, окрім згаданого установлювання тарифи не має права мішатися до охорони від пожару в громадах, — бо згідно з законом, це є самостійний обсяг діяльности громад. (Отже це річ громади).

(Докінчення було.)

До складу і прикладу.

Сон-мара!

Цеї ночі мені, братя, щось таке плелося, що признаюсь, таки дуба ставало волося.

Може тому, що був холод, чи з якоі речі, спав я дуже неспокійно, хоч і коло печі.

Десь в опівніч ніби бачу—двері відчинились, в мою хату — Бог при мені! — три чорти зявились.

Очі люті, а пищиска червоні, як з крови, а ті роги, мов на „Веньґрах“ в бика чи в корови.

Приглядаюсь і трясуся, то знані особи! Перший на подобу „радци“, знаного з хороби.

А той другий і той третий, я також їх знаю, — але хто це, то не скажу, — трохи страха маю.

Стали собі коло мене, в руках довгі вила, і та перша мацапура так заговорила:

„Ми прийшли до тебе, Йване, хочемо спитати: Чи ти далі будеш нарід від нас відмовляти? Чи ти далі нашу сестру-біду меш ганити і будеш казати людям: чортів треба бити? Як не скажеш, що від нині лишиш нас в спокою, то візьмем тебе на вила, понесем з собою! Бо ти хочеш, щоб скінчилось панування наше, ми до того не допустим!“ так той дідько каже.

А я ніби встав із ліжка тай говорю з тиха: — „Я вам, рогачі хороші, не бажаю лиха! Ви собі пануйте далі і майте свободу, тільки заберіться, прошу, з нашого народу. Лишіть нас ви й замешкайте в своїм пеклі гідно, бо нам з вами — вибачайте — трохи невигідно. Проти вас змовляти нарід я не перестану, бо я дуже люблю землю ту рідну кохану. Хочу її научити, нарід просвітити, — розумію, що вам в світлі вже не добре жити. Але я не буду инший, бо як вас любивби, то народу би пошкодив, Бога образивби.

А ви знаете, що Господь над усіми нами, нас вратуе, а вас здусить своїми руками. І тому я в імя Боже вас чортів взиваю: Забирайтесь мені з хати і з нашого краю!“

Так сказав я тай голосно враз перехрестився, а мій чорт присів, скривився, мов шнурок скрутився.

Щось десь бухло, прояснилось тай загуркотіло, запалися чорти в землю, що аж загуділо.

Пробудився я і дивлюсь, а то вже свитає. Ну — зітхнув я — чорт до світла приступу немае!

Коби так забрались з краю як з моеї хати, привитавби нарід в щастю

Іван Сорокатий

Осуджуємо!

Дістаємо до поміщення таке письмо:

Виділ чит. „Просвіти“ в Арламівській волі пов. Мостиска в імени всіх членів, на свойому засіданню дня 2/III. ц. р. строго осуджуе терор-насильство влади большевицької над нашими братами за Збручем, над їхньою совістю, — національними та релігійними почуваннями.

Арламівська-воля, 3 березня 1930. (Підписи Виділу і печатка.)

Подібні осудження і протести ухвалили свідомі люде в Станькові і Фалиші пов. Стрий і в богатьох инших громадах.

Втікла жінка літаком

І то ще кому? Кемалеви Паші, президентови і диктаторови Туреччини! Він почав зиркати на сестру бувшого короля Аманули бо хоче з нею женитися, а дотеперішну жінку покинути. Жінка не хотіла на цей сором чекати і одної ночі втікла літаком аж до Анґлії. І так зробила встид чоловікови.

— —

Не приймайте ґазет, що приходять даром!

П. І. Л. наш муж довіря з Балаїв пов. Любачів, пише:

Остерігаю Вас, братя селяни, перед тими ґазетами, що без жадання лізуть до Ваших хат на Вашу адресу. Бо є такі ґазети — а Ви знаете, котрі — що хотяй ворожі вірі, Богови і нашому народови, але писані по українськи, хитро пхаються в хату, аби Вас збаламутити. (Всякі „Сили“, „Р. Голоси“, „Сельроби“, „Селянин“ і подібні). Не один з Вас думае, що як Ви не жадали тих ґазет, то хотяй вони йдуть, можете їх приймати і вживати на всяку потребу. А то ні. За них можуть ті несовісні редактори зажадати потім заплати. Я сам мав такий випадок. Прийшов до мене перед виборами „Сел. Прапор“ (ґазета хрунівська), що хотів туманити людей. Я написав, щоби не посилали, а вони посилали далі. Я написав ще раз і тоді прислали рахунок за 4 числа. Я порадився адвоката і порада була така, що треба заплатити, бо ще будуть і кошта.

Отже як така ґазета, якої Ви не жадали, прийде, зараз відішліть назад і більше не приймайте її в руки, бо потім зажадають заплати судово. Про це вже писалося в „Нар. Справі“, але я Вас ще раз перестерігаю. Приймайте й по змозі передплачуйте лише такі ґазети, що щиро і ясно стоять з українським народом і вірують в Бога, а не схиляються ані на бік москалів, ані большевиків, ані других наших ворогів. Каждий свідомий український селянин повинен передусім передплачувати і читати „Народню Справу“.

Позір, Підгаєччина!

Про читальняні ґуртки самоосвіти.

Нарада представників „Просвіти“ Підгаєччини постановила поширити освітню роботу в той спосіб, щоби закладати по всіх читальнях „самоосвітні ґуртки“ і вести в них зорґанізовано „самоосвіту“. Досі не було випадку у нашому повіті, щоби десь в котрійсь читальні засновувався гурток людей, які постановили би собі зорґанізовано над собою працювати і просвічатися. Неодна може людина думала над тим, та бракувало її сили поступити один крок вперід і взятися до роботи. Всі ми чекали, що хтось колись приїде, що настане такий блаженний час і освіта сама собою влізе в наші голови. Та практика виказала, що булоби блудом, чекати нам і надіятися на кращі часи... Освітна робота без нашого самочинного виступу не піде вперід. Тому ведені прикрим досвідом, кличемо до Вас, охочі свідомі люде по читальнях:

Звязуйтеся в гуртки і ставте собі за ціль самоосвіту. Не чекайте, не відкладайте, а вже таки зараз приступайте до роботи. В найближчу неділю скличте сходини перших охотників і порадьтеся над завданням і роботою, яка Вас чекае. Не рахуйте на те, щоби Вас було багато... Навіть дві, три охочі одиниці може приступати до діла. На цих перших сходинах відчитайте оцей наш заклик, подумайте над ним, тай розважте, чи зможете створити такий гурток. Як так, то виберіть собі провідника з поміж себе. Має це бути чоловік трохи очитаний, що голосно і зрозуміло читае. Він мавби проводити у Вашій праці. Що читати і як читати, буде Вам заподано в пляні.

Але що ми не знаемо які книжки Ви маете в читальні, тому на цих перших сходинах перегляньте з Вашим бібліотекаром всі читальняні книжки і подайте нам виказ, в якому бувби поданий заголовок книжки, автор і рік видання.

Відповідно до Ваших книжечок ми назначимо Вам першу початкову працю. Відтак старайтеся бути з нами завжди в звязку, а ми старатимемося служити Вам радою і вказівками.

Виділ Філії „Просвіти“ в Підгайцях.

Почин Філії дуже гарний. Варто, щоби всі Філії „Просвіти“ пішли за цим прикладом і спонукали свідоміших людей закладати в читальнях такі гуртки самоосвіти, де після певного пляну спільно читалиби книжки, добрі ґазети і працювали над поширенням свого знання. Такі гуртки досі мабуть були тільки в кількох читальнях.

—о—

Ілля Тижай. 5)

Історія села Альфредівки.

Трохи ліпші часи настали, коли до сусідного села, котре зветься тепер Унтервальден, спроваджено десь около року 1860, німецьких кольоністів. Німці вже тоді були культурніщі і знали кращі способи господарки. Знали залізні знаряди до управи ріллі, як: борони, рала, плуги і вози. Мали своїх майстрів, котрі їм ці знаряди виробляли. Привезли також зі собою ліпші ґатунки збіж і бараболь. Наші селяне почали заглядати до німців, стали приділятись їхній управі ріллі залізними плугами і нераз дивились з здивованням на гарну заорану заволочену ниву, а ще більше здивувались, коли побачили гарні великі збіжжа, котрі напротив наших, були, мов ліс напротів кущів. Також гарні бараболі родилися німцям і невигнивали. Стали наші селяне запрошували німців до села. Декотрі зараз по Різдвяних Святах ішли до німців, щоб ті на їх полях садили до спілки бараболі. Декотрі також стали замовляти у німців плуги, із часом стали управляти ріллю вже не деревляними, як давніще, але залізними плугами. Купували і також сіяли ліпше насіння, декотрі везли зерно до млинів, бо перед тим ніхто не бачив питльованої муки. Збіжжа, чи на хліб, чи на Великодні Свята на паску, мололи завсіди на своїх жорнах, на разову муку.

— — — — — — — —

В роках від 1870 до 1890 мало наше село заледви 40 хат. Мало вже війта, була печатка. Була звичайно кругла, як і тепер, але немала напису, лишень були вириті ріжні знаки як: вили, граблі і полотна. Зачалась також тоді у нашому селі школа, в котрій учив звичайний селянин, що сам навчився читати і писати. Він заразом був і писарем громадським. Війт таксамо не вмів ні читати ні писати... (тай нині ще такі є!)

В році 1880, вибух у селі перший огонь, котрий знищив половину села. Селяни зараз стали відбудовуватися. Навезли грубої дубини, котру обробляли свої теслі. Хата не була ані велика, ані висока, звичайно закопували стовпи в землю, так що по якімсь часі вони або зігнивали, або під напором тягару і розмоклости ґрунту лізли в землю і хата зверталась на оден бік. Хатні посудини так само були дуже прості. Хто хотів лавки, вбивав чотири палі у землю, клав кавалок бруса і вже була готова лавка. Незнали наші діди лямпів нафтових, як тепер, лишень світили скалками зі сосини.

Ніхто не купував, як тепер убрань, кождий виробляв собі зі свого виробу полотна — одяг. Взагалі тоді селяни мало-що купували.

— — — — — — — — —

В тім самім часі збогатився у нашому селі оден жид-арендар. Побудував він собі гарну хату, мав кількадесять морґів поля, богато коний і коров. Спершу, коли прибув у село, купив кілька морґів поля, заложив собі шинок, через кілька літ продавав горілку і давав на кредит, а коли вже було довго чекати, брав у довжників кавалок поля і записував на себе, а за те, що чекав довго, казав робити собі оден день в тижни. Було то щось подібне до панщини, але ніхто тому не противився, бо знав, що йому все придасться до жида, чи горілки взяти на кредит, чи грощий позичити, чи врешті на передновку збіжжа на прожиток. Був це якби другий малий фільварок, а жид завсіди жив в згоді з економом.

(Докінчення буде).

Жіночі Сільсько-господинські курси

„Союз Українок“ і Т-во „Сільський Господар“ отвирає з днем 1. квітня в Коршові коло Коломиї 3-місячні курси для жінок і дівчат. Будуть вчити господарства, варення страв, крою і шиття. На курс приймають тих, що покінчили щонайменше 16 рік життя і мають 4-клясову народну школу. Оплата за курс і цілковите утримання при курсі 90 зол. місячно. Зголошення посилати на адресу: „Сільський Господар“ у Львові, улиця Зіморовича 20.

Вертають, бо прозріли.

Заява.

Ми нище підписані заявляємо, що з нинішним днем не маємо з сельробами нічого спільного. Ми ходили на їхні сходини, одначе ми були одурені приманчивими обіцянками платних сельробських аґітаторів. Це, що тепер діється на Великій Україні, отворило нам очі на цей рай, що його заводить червона диктатура. На доказ нашої національної свідомости осуджуємо зарівно нашу похибку, як переслідування Українців московськими більшовиками, яких наші сельроби так вихваляють.

Лисятичі, повіт Стрий 26. 2. 1930. року.

Підписали: Михайло Бойко, с. Федя, Петро Кухар, с. Андрія, Тижбір Михайло с. Миколи, Дергало Михайло, Андрій Климчук, Іван Шуманський, Олекса Петрів, Андрій Снігур, Василь Дмитрів, Михайло Шнш, Михайло Климчук, Петро Кавачів, Яків Шоробура, І. Снігур.

ТОРБИНКА СМІХУ

Не вміє

Скаржиться тесть перед сусідом на зятя, що то такий непотріб, що не вміє ані пити ані в карти грати.

— Таже то добре, каже сусід.

— Е, то булоби навіть дуже добре! Але бо той злодюга не вміє пити, а пє, і в карти ані в зуб не вміє грати, а грає!

Змудріє.

Нащо ви, куме, так молодо жените свого хлопця? Най ще походить пару років, змудріє.

Е, він як змудріє, то не схоче женитися.

ОПОВІСТКА.

Проситься Вп. Товаришів, колишних учнів Української ґімназії УПТ в Рогатині, щоби в як найскоршім часі подали імена Товаришів, що полягли у всеєвітні та українській визвольній війні (1914—1918, 1918—1921). Імена потрібно до пропамятної таблиці в рогатинській ґімназії. Письма слати на адресу: Іван Вербяний, проф. ґімн. Рогатин ґімназія У. П. Т.

ЙОСИФ Змійовський син Івана і Зофії ур. 1896 в Підгірцях повіт Золочів уневажнює згублену книжочку видану через ПКУ Золочів.

Відвічальний редактор: ЛЕВ ЧУБАТИЙ

З друкарні Щ. Беднарского в піднаймі „Кооперативи Промислу Ґрафічного“ Львів Ринок 9 — Телефон 76-14

Видавець: ІВАН ТИКТОР